

PROJEKT MODERNIZACIJE CESTOVNOG SEKTORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

**JP CESTE
FEDERACIJE BIH**

Javno preduzeće Ceste Federacije Bosne i Hercegovine

Januar 2016.

Projekt modernizacije cestovnog sektora
Federacije Bosne i Hercegovine

**Akcijski plan preseljenja
za pod-projekte**

Projekt:	Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Izvještaj:	Akcijski plan preseljenja za pod-projekte
Pripremljeno za:	Javno preduzeće Ceste Federacije Bosne i Hercegovine
Konsultant:	Enova d.o.o. Sarajevo

Sadržaj

1.	Uvod.....	7
1.1.	Opis i kontekst Projekta	7
1.2.	Obim i svrha Akcijskog plana preseljenja (APP)	10
1.3.	Planirani proces otkupa zemljišta	10
2.	Pravni okvir za otkup zemljišta	12
2.1.	Zakon o eksproprijaciji FBiH	12
2.2.	Drugi relevantni propisi u FBiH	14
2.3.	Primjenjiva politika Svjetske banke	15
2.4.	Razlike i predložena rješenja	16
3.	Utjecaji Projekta i pogođene populacije	18
3.1.	Popis i Socio-ekonomska anketa	18
3.2.	Pogođeno stanovništvo i imovina	20
4.	Ciljevi i principi otkupa zemljišta	30
5.	Kvalificiranost za naknadu i priznata prava	33
5.1.	Pomoć ugroženim osobama	39
6.	Metodologija procjene imovine	40
7.	Konsultacije i učešće	43
8.	Mehanizam za pritužbe	Error! Bookmark not defined.
9.	Institucionalna rješenja i Tim za provedbu	48
9.1.	Odgovornost za provedbu	48
9.2.	Institucionalni kapaciteti	48
10.	Raspored implementacije APP-a	50
11.	Monitoring, ocjenjivanje i izvještavanje	51
12.	Troškovi i budžet	52
Aneks 1 – Detaljan opis ključnih odredbi Zakona o eksproprijaciji FBiH		53
Aneks 2 – Usporedba relevantnih zakona FBiH sa zahtjevima OP 4.12		56
Aneks 3 – Sažetak baze podataka Popisa		61
Aneks 4 – Socio-ekonomske ankete		66
Aneks 5 – Pismo obavijesti o Socio-ekonomskom anketiranju dostavljeno ispitanicima		74
Aneks 6 – Sažetak baze podataka socio-ekonomskog anketiranja		75
Aneks 7 – Obrazac za formalni zahtjev pristupu informacijama		80
Aneks 8 – Dijagram toka za obradu pritužbi		81
Aneks 9 – Obrazac za pritužbe		82
Aneks 10 – Konsultativni sastanci, ključna pitanja i zaključci		82

Lista tabela

Tabela 1: Pod-projekti predloženi za finansiranje od strane SB i EIB	8
Tabela 2: Ukupan broj vlasnika/korisnika koji će biti pogođeni Projektom i broj intervjuisanih vlasnika/korisnika ..	20
Tabela 3: Pregled utjecaja Projekta po dionicama	21
Tabela 4: Lista pogođenih poslovnih subjekata	24
Tabela 5: Tipovi i frekvencije ranjivosti	27
Tabela 6: Matrica prava	34
Tabela 7: Organizacione obaveze i rješenja	48
Tabela 8: Okvirni raspored implementacije APP-a	50
Tabela 9: Predračun troškova za otkup zemljišta i preseljenja	52

Lista slika

Slika 1: Administrativna organizacija BiH	8
Slika 2: Karta područja Projekta	9
Slika 3: Karta područja Projekta prema tipu vlasništva zemljišnih parcela	22
Slika 4: Karta glavnih utjecaja Projekta po lokacijama	23
Slika 5: Procentualna distribucija očekivanih utjecaja Projekta	23
Slika 6: Godina osnivanja poslovnih subjekata pogođenih Projektom.....	25
Slika 7: Percipirani gubici od Projekta	25
Slika 8: Karta područja Projekta zasnovana prema CORINE zemljišom pokrivaču	28
Slika 9: Karta područja Projekta zasnovana na karti prema bonitetnim kategorijama zemljišta	29
Slika 10: Organizacija JP Ceste FBiH.....	49

SPISAK DEFINICIJA

NAKNADA	Isplata u gotovini ili u stvarima za imovinu ili resurse koji su predmet otkupa ili pogođeni Projektom. Naknada će biti isplaćena prije ulaska u posjed u zemljište ili imovinu u svim slučajevima, uključujući i slučaj gdje to nije moguće zbog odsustva vlasnika. U slučaju odsustva vlasnika, novac će se deponovati na poseban račun na period od 3 godine.
GRANIČNI (ISKLUČNI) DATUM	Datum zatvaranja javnog oglasa koji objavljuje korisnik eksproprijacije u lokalnim novinama, a u kojem obavještava sve vlasnike i korisnike o pokretanju postupka eksproprijacije, graničnom datumu i kontakt osobama kojima se osobe pogođene projektom mogu obratiti za dodatne informacije. Osobe koje se neovlašteno nastane na području Projekta nakon graničnog datuma nemaju pravo na naknadu niti bilo kakvu vrstu pomoći za preseljenje. Slično tome, neće biti isplaćena naknada za nepokretnosti (kao što su izgrađeni objekti, usjevi, voćke i zemljište pod šumom) nakon graničnog datuma.
EKONOMSKO RASELJAVANJE	Gubitak dotoka prihoda ili sredstava za život, koji je nastao kao posljedica otkupa zemljišta ili sprečavanja pristupa prirodnim resursima (zemljište, voda ili šuma) do kojeg je došlo zbog izgradnje ili izvedbe projekta ili objekata povezanih sa projektom.
EKSPROPRIJACIJA	Znači lišavanje ili ograničavanje vlasničkih prava na imovini uz naknadu u tržišnoj vrijednosti te imovine.
NEDOBROVOLJNO PRESELJENJE	Preseljenje je nedobrovoljno kad se zemljište otkupljuje primjenom ovlasti države. Radnje se mogu preduzimati bez saglasnosti ili mogućnosti izbora preseljenih osoba.
PONOVNO USPOSTAVLJANJE IZVORA IZDRŽAVANJA	Mjere koje će biti preduzete kako bi se osobama pogođenim projektom koje su fizički i ekonomski raseljene da poboljšaju izvore izdržavanja i životni standard ili da, u praktičnom smislu, uspostave najmanje isti nivo koji su imali prije raseljavanja ili nivo istih koji su imali prije početka provedbe projekta, pri čemu se bira viši od ova dva nivoa. Pomoć se mora nastaviti i nakon raseljavanja, tokom perioda tranzicije, na osnovu prihvatljive procjene vremena koje će vjerovatno biti potrebno za ponovnu uspostavu izvora izdržavanja i životnog standarda.
TRŽIŠNA VRIJEDNOST	Tržišna vrijednost se obračunava na osnovu cijena imovine u području na kojem se provodi eksproprijacija imovine, koja se može postići za konkretnu imovinu na tržištu, u zavisnosti od ponude i potražnje u trenutku utvrđivanja cijene.
DODATAK ZA PRESELJENJE	Dodatak za preseljenje je naknada u novcu za troškove koji su neposredno vezani za preseljenje/premještanje domaćinstva.
PAP	“Osobe pogođene projektom” (na engleskom „Project Affected Persons/PAP) koje zbog provedbe projekta izgube pravo vlasništva, korištenja ili druge koristi od izgrađenog objekta, zemljišta (stambenog, poljoprivrednog, ili pašnjaka),

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

jednogodišnjih ili višegodišnjih kultura i stabala, ili neke druge nepokretne i pokretne imovine, u cijelosti ili djelimično, na privremenoj ili trajnoj osnovi.

**FIZIČKO
PREMJEŠTANJE**

Gubitak skloništa ili imovine prouzrokovao eksproprijacijom zemljišta u vezi sa projektom, koji iziskuje fizičko pomijeranje osoba pogođenih projektom iz boravišta ili prebivališta, radnog mjesta ili poslovnog prostora koji su koristili prije projekta.

**ZAMJENSKA
VRIJEDNOST**

Za poljoprivredno zemljište, zamjenska vrijednost je tržišna vrijednost zemljišta jednakog proizvodnog potencijala ili upotrebe koje se nalazi u blizini pogođenog zemljišta, prije projekta ili prije premještanja, pri čemu se bira viša vrijednost, sa troškovima pripreme zemljišta kako bi se dovelo na nivo sličan onome koje je imalo pogođeno zemljište, i troškovima uknjižbe i naknade za prenos. Za zemljište u urbanom području, to je tržišna vrijednost zemljišta jednake veličine i upotrebe, sa sličnim ili boljim resursima i uslugama javne infrastrukture i koje se nalazi u blizini pogođenog zemljišta, prije premještanja, sa troškovima uknjižbe i naknade za prenos. Za kuće i druge objekte, to je tržišna vrijednost materijala za izgradnju zamjenskog objekta u sličnom ili boljem području i približnog ili boljeg kvaliteta od pogođenog objekta, ili za popravku djelimično pogođenog objekta, sa troškovima prevoza građevinskog materijala do gradilišta, i troškovima radne snage i naknada za izvođača, te troškovima uknjižbe i prenosa. Pri utvrđivanju zamjenske vrijednosti, ne uzimaju se u obzir amortizacija nekretnina i vrijednost odnesenog materijala, niti se od vrijednosti pogođene imovine ne oduzima vrijednost eventualne koristi koja će proizići iz projekta. Također uključuje troškove niveliranja ili drugih priprema za novu građevinu ili upotrebu. Troškovi se obračunavaju u vrijeme kad se vrši zamjena imovine, a ako nije tako, u obračunu troškova se uzima u obzir inflacija.

**AKCIJSKI PLAN
PRESELJENJA (APP)**

Dokument u kojem sponzor projekta ili neki drugi odgovorni subjekat utvrđuje procedure koje će slijediti i radnje koje će preduzeti u cilju ublažavanja negativnog utjecaja, naknade gubitaka i osiguranja razvojne koristi za osobe i zajednice pogođene investicijskim projektom. Akcijski plan preseljenja treba biti u skladu sa principima i ciljevima OP 4.12 i Okvirnom politikom preseljenja.

**OKVIRNA POLITIKA
PRESELJENJA (OPP)**

Svrha Okvirne politike preseljenja jeste da se pojasne principi preseljenja, organizaciona rješenja, osmisle kriterije koji će se primjenjivati na podprojekte koji će se pripremati tokom provedbe projekta. Sadrži jasne definicije uslova pod kojima će preseljenje (za konkretni projekat, sektorski program ili u okviru političkog entiteta kao što su država ili pokrajina) biti planirano i provedeno. Ovom politikom se uređuju pitanja kao što su priznata prava, principi davanja naknada, žalbeni postupak i druge pravne procedure. Ova politika je potrebna za projekte sa podprojektima ili višestrukim komponentama koje se ne mogu utvrditi prije odobrenja projekta. OPP treba biti u skladu sa principima i ciljevima OP 4.12.

**ZAINTERESIRANE
STRANE**

Svi pojedinci, grupe, organizacije i institucije koji mogu biti pogođeni projektom ili imaju mogućnost utjecaja na projekat.

DODATAK ZA

Dodatak za prelazni period je jednokratna naknada u vidu dodatne finansijske pomoći

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

PRELAZNI PERIOD	s ciljem osiguranja da će biti pokriven period prilagođavanja na novo područje.
UGROŽENE GRUPE	Stanovništvo, naročito osobe koji žive u siromaštvu, koje nemaju zemljište, starije osobe, žene i djeca, i druge raseljene osobe koje mogu biti izostavljene iz zaštite domaćim zakonima o naknadi za zemljište, koji mogu biti teže pogođene preseljenjem zbog rodne pripadnosti, etničke pripadnosti, fizičke ili mentalne poteškoće ili socijalnog statusa, mogu imati ograničenu mogućnost podnošenja zahtjeva za naknadu ili korištenja pomoći za preseljenje i srodnih razvojnih povlastica.

1. Uvod

1.1. Opis i kontekst Projekta

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (FBiH) je pokrenula sveobuhvatni Program modernizacije magistralnih cesta u FBiH kako bi se osigurala adekvatna cestovna infrastruktura do 2020. godine.

U okviru gore pomenutog sveobuhvatnog Programa, Javno preduzeće „Ceste FBiH“ (JP Ceste FBiH), društvo sa ograničenom odgovornošću u punom vlasništvu Vlade FBiH, pokrenulo je **Projekt modernizacije cestovnog sektora FBiH** (Projekt). U tu svrhu, zatražilo je od Vlade FBiH da osigura kreditna sredstva kod međunarodnih finansijskih institucija (MFI). Vlada FBiH je podržala inicijativu za osiguranje kreditnih sredstava kod MFI u iznosu od 150 miliona Eura za Program, uključujući 103,38 miliona Eura od Svjetske Banke (SB) i Evropske Investicione Banke (EIB).

Zajmoprimac će biti Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine (BiH), dok će agencija odgovorna za implementaciju projekta u ime FBiH biti JP Ceste FBiH.

Projekt se sastoji od nekoliko manjih i srednjih investicijskih programa uključujući:

- izgradnju novih cestovnih dionica,
- poboljšanje cestovnih elemenata u okviru postojećeg koridora,
- izgradnju trećih traka za spora vozila,
- rekonstrukciju kolovozne konstrukcije i korekciju osovina,
- eliminaciju crnih tačaka i opasnih mjesta,
- poboljšanje mostova i tunela.

Očekuje se da će se Projektom smanjiti broj prometnih nesreća, lokalno zagađenje generisano transportnim sektorom i operativni troškovi vozila, kao i poboljšati povezanost i bezbjednost, te da će Projekt olakšati trgovinu, omogućiti razvoj turizma, pružiti lokalnim zajednicama bolji pristup društvenoj infrastrukturi kao što su bolnice, pružiti podršku razvoju privatnog sektora, promovirati regionalni i nacionalni ekonomski rast i pridonijeti privrednoj i društvenoj koheziji regije.

Administrativna struktura u BiH

BiH se sastoji od dva entiteta: Federacije BiH i Republike Srpske, te zasebne administrativne jedinice pod isključivim suverenitetom države (Brčko Distrikt). FBiH se sastoji od deset kantona koji su dalje podijeljeni na općine (Slika 1). U FBiH se nalazi 79 općina.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Administrativna struktura BiH je prikazana na slici ispod.

Slika 1: Administrativna organizacija BiH
 (izvor: SOER)¹

Opis pod-projekata:

Dio Projekta je i **izgradnja ili rekonstrukcija 9 dionica cesta** u 6 različitih kantona u FBiH, kako slijedi:

Tabela 1: Pod-projekti predloženi za finansiranje od strane SB i EIB

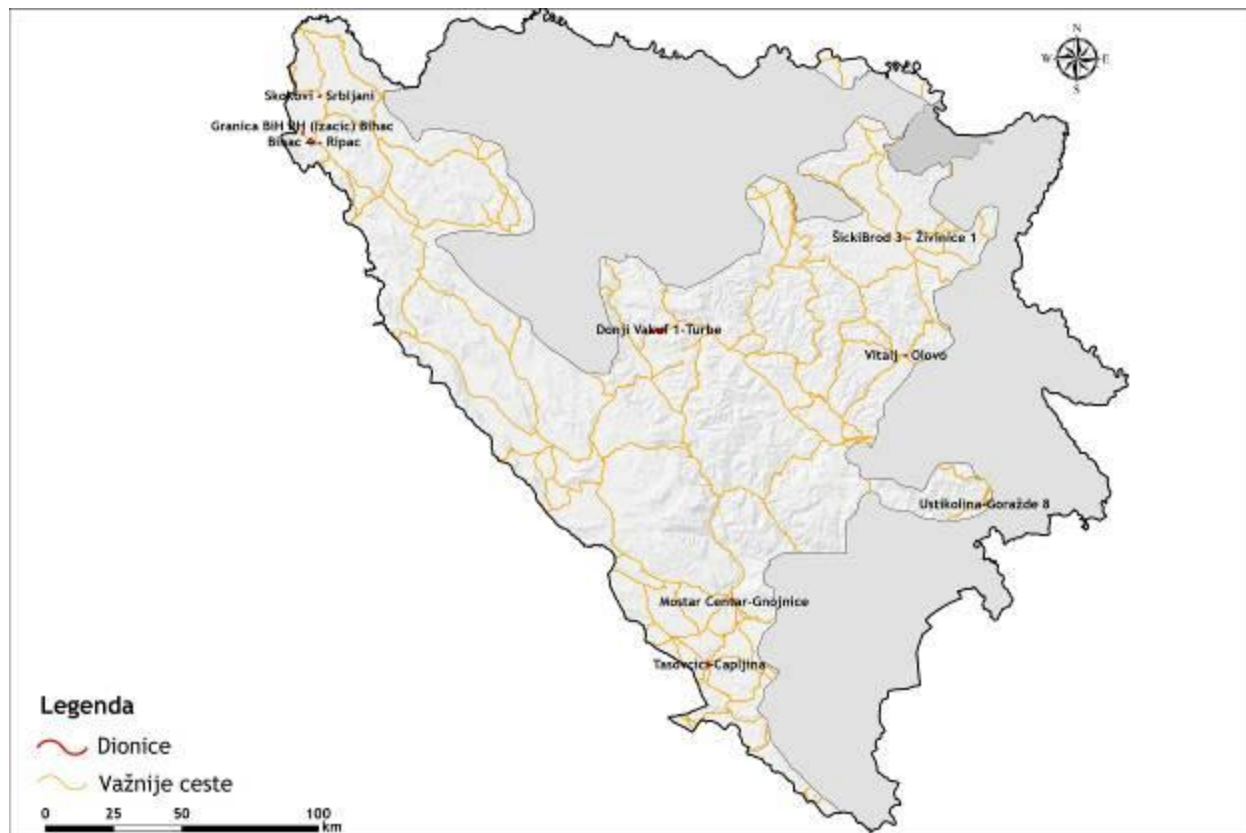
Br.	Cesta	Dionica	Tip radova	Dužina (km)	Kanton
1.	M 5	Donji Vakuf 1 - Turbe	Izgradnja trake za spora vozila	1,72	Srednjobosanski kanton
2.	M5	Bihać 4 - Ripač	Korekcija osovine ceste	1,00	Unsko-sanski kanton
3.	M20	Ustikolina – Goražde 8	Rekonstrukcija tačke	22,12	Bosansko-podrinjski kanton
4.	M4.2	Skokovi - Sribljani	Rekonstrukcija crne tačke	0,30	Unsko-sanski kanton
5.	M5	Border BiH/RH (Izačić) - Bihać	Rekonstrukcija crne tačke	0,30	Unsko-sanski kanton
6.	M17	Mostar centar - Gnojnice	Rekonstrukcija crne tačke	0,30	Hercegovačko-neretvanski kanton

¹ Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (2012). Izvještaj o stanju okoliša u BiH 2012. Sarajevo.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

7.	M17	Tasovčići - Čapljina	Rekonstrukcija crne tačke	0,30	Hercegovačko-neretvanski kanton
8.	M18	Šićki Brod 3 - Živinice ¹	Rekonstrukcija crne tačke	0,30	Tuzlanski kanton
9.	M18	Vitalj - Olovo	Rekonstrukcija crne tačke	0,30	Zeničko-dobojski kanton

Karta područja Projekta je prikazana ispod.

Slika 2: Karta područja Projekta

1.2. Obim i svrha Akcijskog plana preseljenja (APP)

JP Ceste FBiH je pripremio ovaj Akcijski plan preseljenja (APP) u skladu sa:

- **Zakonima i propisima na snazi u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH),**
- **Operativnom politikom Svjetske Banke (OP) za nedobrovoljno preseljenje (OP 4.12)².**

Ovaj APP je pripremljen na osnovu Okvira politike preseljenja (OPP) za Projekt, kojim se postavljaju ključni principi otkupa zemljišta i preseljenja i ciljevi koji će se ispunjavati, kao i organizacioni aranžmani i kriteriji za pod-projekte koji se pripremaju tokom implementacije Projekta kako bi se osiguralo adekvatno upravljanje otkupom zemljišta za potrebe Projekta i pružila pomoć osobama pogođenim Projektom u ponovnoj uspostavi ili poboljšanju njihovih izvora izdržavanja. OPP je u skladu sa lokalnom legislativom i OP 4.12, a jaču snagu imaju zahtjevi koji su strožiji.

Ovaj APP utvrđuje detaljne procedure koje će JP Ceste FBiH pratiti i radnje koje će preduzeti da pravilno preseli i pruži nadoknadu pogođenim ljudima i zajednicama. Dokument također sadrži osnovni popis i socio-ekonomsko istraživanje; specifične stope i standarde naknade; politike prava vezana za sve dodatne utjecaje identifikovane kroz popis ili anketiranje; raspored implementacije aktivnosti preseljenja; i procjene troškova.

Tokom izrade ovog APP-a, korištene su, uz OP 4.12, i *Smjernice Svjetske Banke za nedobrovoljno preseljenje: planiranje i implementacija razvojnih projekata (2004)*.³

1.3. Planirani proces otkupa zemljišta

Proces otkupa zemljišta nije još uvijek zvanično započet. JP Ceste FBiH će biti Korisnik eksproprijacije, dok će općine predstavljati nadležna tijela za sprovedbu postupka otkupa zemljišta, u skladu sa zahtjevima lokalne legislative detaljno elaborirane u poglavlju 2 ovog APP-a.

Elaborati ekspoprijacije⁴ u skladu sa zahtjevima lokalne legislative pripremljeni su za sljedeće tri dionice od ukupno 9 dionica:

- Ustikolina- Goražde (Lokacija Vitkovići),
- Skokovi-Srbljani (Lokacija Mala Lisa) i
- Šićki Brod- Živinice (Lokacija Husino).

²Dostupno na:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/EXTPOLICIES/EXTOPMANUAL/0,,contentMDK:20064610~menuPK:64701637~pag ePK:64709096~piPK:64709108~theSitePK:502184~isCURL:Y,00.html>

³Dostupno na:

<http://documents.worldbank.org/curated/en/2004/01/5159399/involuntary-resettlement-sourcebook-planning-implementation-development-projects-vol-1-2>

⁴ Elabarat eksproprijacije predstavlja osnovni dokument za pripremu i sprovedbu procesa eksproprijacije. Prema Zakonu o eksproprijaciji, Elabarat eksproprijacije sadrži geodetsko-katastarski plan područja eksproprijacije, podatke o nekretninama (uključujući identifikaciju vlasnika), cilj eksproprijacije i druge relevantne podatke.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Elaborati ekspoprijacije su u procesu pripreme za sljedeće dvije dionice:

- Bihać- Ripač i
- Izačić- Bihać (Lokacija Kamenica).

Elaborati ekspoprijacije za ostale 4 dionice nisu pripremljeni do danas.

Nije bilo drugih aktivnosti vezanih za proces otkupa zemljišta.

2. Pravni okvir za otkup zemljišta

2.1. Zakon o eksproprijaciji FBiH

*Zakon o eksproprijaciji FBiH*⁵ definiše uvjete i postupak eksproprijacije za potrebe izgradnje objekata u javnom interesu, prava na naknade i iznose naknada, upravljanje pritužbama i sporovima i druga pitanja u vezi s postupkom eksproprijacije.⁶

Sažetak ključnih odredaba Zakona je dat u ovom poglavlju, dok je detaljniji opis odredaba dat u Aneksu 1 ovog APP-a.

- **Javni interes i svrha eksproprijacije:**

Nekretnina može biti eksproporisana samo u slučaju kada je utvrđen javni interes za projekte koji će proizvesti veću korist za javnost (član 3. i 5.).

Eksproprijacija može biti provedena za potrebe Federacije BiH, kantona, gradova, općina, javnih preduzeća i javnih ustanova, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

- **Proces eksproprijacije:**

Uslov za podnošenje prijedloga za eksproprijaciju je i dokaz da su osigurana potrebna sredstva i položena kod banke u visini približno potrebnoj za davanje naknade za nekretnine predložene za eksproprijaciju i troškove postupka eksproprijacije, odnosno dokaz o osiguranoj drugoj odgovarajućoj nekretnini (član 24.).

Postupak eksproprijacije počinje podnošenjem prijedloga za eksproprijaciju koji podnosi Korisnik eksproprijacije relevantnoj Općini (nadležno tijelo za eksproprijaciju). Prijedlog sadrži podatke o imovini čija eksproprijacija se predlaže, vlasnicima takve imovine i svrhu za koju se predlaže eksproprijacija.

Zakon eksplicitno podržava sporazumno rješavanje pitanja sticanja prava vlasništva nad određenom nekretninom (član 23.). Korisnik eksproprijacije je dužan putem javnog oglasa pozvati vlasnike nekretnina radi sporazumnog pribavljanja nekretnine, a sa zainteresovanim vlasnikom nekretnine korisnik eksproprijacije dužan je pokušati sporazumno riješiti sticanje prava vlasništva nad određenom nekretninom. Zaključeni sporazum mora sadržavati oblik i visinu naknade i rok do kojeg je korisnik eksproprijacije dužan ispuniti obavezu u pogledu naknade (član 26.). Ako se ne postigne sporazum o naknadi u roku od dva mjeseca od dana pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji (ili manje ukoliko općinska služba tako odredi), općinska služba za upravu dostavit će, bez odlaganja, pravomoćno rješenje o eksproprijaciji sa svim spisima nadležnom sudu na čijem području se nalazi eksproporisana nekretnina zbog određivanja naknade. Nadležni sud po službenoj dužnosti u vanparničnom postupku odlučuje o visini naknade za eksproporisanu nekretninu.

⁵ Službene novine FBiH, br. 70/07, 36/10 and 25/12

⁶ Izmjene i dopune Zakona su trenutno u parlamentarnoj proceduri, a opseg i vrijeme usvajanja istih nije poznato. Nakon usvajanja izmjena i dopuna Zakona, ovom APP-u će dodati prilog s obrazloženjem eventualne relevantnosti takvih izmjena i dopuna za Projekte. U zavisnosti od opsega utjecaja izmjena i dopuna, APP može biti predmet novih konsultacija. Izmjene i dopune Zakona neće imati retroaktivnu primjenjivost. Čim iste stupe na snagu, primjenjivat će se strožiji princip (izmijenjeni i dopunjeni Zakon o eksproprijaciji FBiH ili OP 4.12).

- **Zahtjevi u vezi s informisanjem i konsultacijama:**

Prije podnošenja prijedloga za eksproprijaciju korisnik eksproprijacije dužan je putem javnog oglasa pozvati vlasnike nekretnina radi sporazumnog pribavljanja nekretnine (član 23.). Pogođeni vlasnici su informisani tokom cijelog postupka eksproprijacije (tj. da je podnesen prijedlog za eksproprijaciju (član 25.); prije donošenja rješenja o eksproprijaciji, nadležna općinska uprava dužna je saslušati pogođenu osobu o činjenicama koje se tiču eksproprijacije (član 27.).

- **Vrste eksproprijacije:**

Eksproprijacija može biti potpuna i nepotpuna.

Potpunom eksproprijacijom nekretnina postaje vlasništvo korisnika eksproprijacije, a prestaju prava vlasništva ranijeg vlasnika i druga prava na toj nekretnini.

Nepotpuna eksproprijacija podrazumijeva ustanovljenje služnosti na zemljištu i zakup na zemljištu na određeno vrijeme.

Međutim, na zahtjev vlasnika eksproprijisat će se i preostali dio nekretnine ako se pri eksproprijaciji jednog dijela nekretnine utvrdi da vlasnik nema privrednog interesa da koristi preostali dio, odnosno ako je usljed toga na preostalom dijelu onemogućena ili bitno pogoršana njegova dotadašnja egzistencija ili mu je onemogućeno normalno korištenje preostalog dijela nekretnine (član 11.), te mora biti obaviješten da može podnijeti takav zahtjev od strane općinske službe. Zahtjev za eksproprijaciju preostalog dijela nekretnine može se podnijeti do donošenja prvostepenog rješenja o eksproprijaciji, kao i u žalbenom postupku, ako nije bio obaviješten o svom pravu na spomenuti zahtjev.

- **Naknada**

Opće načelo Zakona o eksproprijaciji je da naknada treba biti pružena u visini tržišne vrijednosti (član 12.). Tržišna vrijednost se izračunava na osnovu cijene na području u kojem se nekretnina eksproprijše, koja može biti postignuta za određenu nekretninu na tržištu, a koja zavisi od ponude i potražnje u trenutku njenog određivanja (član 46.).

Zakon definiše u detalje kako se naknada određuje za objekte, voćnjake, šumsko zemljište i stabla, te poljoprivredno, građevinsko i gradsko zemljište.

Prema Zakonu, naknada za eksproprijisanu nekretninu određuje se, u pravilu, davanjem druge odgovarajuće nekretnine (član 45.). Međutim, naknada se može odrediti i u novcu, ako vlasnik eksproprijisane nekretnine ne prihvati kao ekvivalent nekretninu kao naknadu ili ako korisnik eksproprijacije ne može osigurati takvu nekretninu (član 46.). Vlasnici imovine u postupku eksproprijacije imaju pravo na naknadu za gubitke bilo kakve koristi koju bi imali od imovine (član 54.).

Lične i porodične prilike ranijeg vlasnika eksproprijisane nekretnine uzimaju se u obzir, kao i okolnosti koje mogu imati nepovoljan ekonomski učinak, kao korektiv uvećanja visine utvrđene naknade (član 47.). Ova odredba ima za cilj omogućavanje ponovne uspostave izvora izdržavanja iznad puke naknade za izgubljenju imovinu, pružajući fleksibilnost zasnovanu na procjeni ličnih prilika u svakom zasebnom slučaju.

Troškove eksproprijacije snosi Korisnik eksproprijacije. Naknada se mora obezbijediti prije formalnog prijenosa prava vlasništva nad eksproprianom nekretninom (član 31.).

▪ **Mehanizam za pritužbe**

Zakon predviđa pravo pogođenih građana da ulože pritužbe u mnogim fazama procesa eksproprijacije, počev od upravnih i sudskih žalbi (tj. protiv akta o utvrđivanju javnog interesa (član 16.), rješenja o eksproprijaciji (član 30.), u vezi s naknadom (član 60.).

2.2. Drugi relevantni propisi u FBiH

- *Zakonom o stvarnim pravima*⁷ uređena su pitanja sticanja, korištenja, raspolaganja, zaštite i prestanka vlasničkih prava i drugih stvarnih prava i posjeda, kao i pitanja ograničavanja tih prava, pravo služnosti, pravo suvlasništva i zajedničkog vlasništva, način sticanja imovinskih prava na zemlji, odnosno objektima podignutim na tuđem zemljištu. Zakon propisuje da vlasnička i druga stvarna prava mogu biti ograničena ili oduzeta samo u javnom interesu i pod uslovima utvrđenim Zakonom u skladu sa principima međunarodnog prava.
Značajna odredba Zakona je to što korisnici imovine stiču vlasnička prava nakon perioda od 10 godina savjesnog i zakonitog korištenja, ili nakon 20 godina savjesnog korištenja.
Pored toga, Zakonom je propisano da savjesni graditelj objekta na zemljištu koje je u vlasništvu druge osobe ima pravo sticanja takvog zemljišta ako se vlasnik nije protivio izgradnji. Vlasnik zemljišta u ovom slučaju ima pravo da traži naknadu u tržišnoj vrijednosti zemljišta.
- *Zakon o poljoprivrednom zemljištu FBiH*⁸ sadrži osnovne definicije i principe koji se tiču upravljanja, zaštite, uređenja, raspolaganja i evidencije koja se odnosi na poljoprivredno zemljište. Zakonom je propisano da se na poljoprivrednom zemljištu može ustanoviti pravo služnosti u skladu sa odlukom gradskog ili općinskog vijeća. Vlasnici takvog zemljišta polažu pravo na naknadu u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji.
- *Zakon o građevinskom zemljištu FBiH*⁹ dozvoljava legalizaciju bespravno izgrađenih objekata na građevinskom zemljištu u državnom vlasništvu, na kojem je izgrađen objekat. Ovaj Zakon omogućava naknadno izdavanje građevinske dozvole od strane općinskog vijeća u skladu sa Zakonom o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH. Legalizacija bespravno izgrađenih objekata je dalje regulirana odlukama na kantonalnom nivou, a sprovodi se na općinskom nivou.
- *Zakonom o vanparničnom postupku FBiH*¹⁰ utvrđuju se pravila po kojima sudovi postupaju i odlučuju o ličnim, porodičnim, imovinskim i drugim pravima i pravnim interesima, koji se po zakonu rješavaju u vanparničnom postupku. Sudovi utvrđuju iznos naknade za eksproprianu imovinu u vanparničnom postupku. Sudionici mogu zaključiti sporazum o obliku i obimu naknade, tj. visini naknade, a sud donosi

⁷ Službene novine FBiH, br. 66/13, 100/13

⁸ Službene novine FBiH, br. 52/09

⁹ Službene novine FBiH, br. 67/05

¹⁰ Službene novine FBiH, br. 2/98, 39/04

rješenje koje se temelji na njihovom sporazumu, ukoliko nađe da sporazum nije u suprotnosti sa propisima kojima su uređeni vlasnički odnosi na nekretninama.

- *Zakonom o upravnom postupku FBiH*¹¹ propisuje način postupanja organa uprave kada u upravnim postupcima odlučuju o pravima i obavezama građana. Stranke imaju pravo da podnose pritužbe protiv odluka koje se donose na prvom stepenu. Samo se Zakonom može propisati da pritužbe nisu dozvoljene u određenim upravnim pitanjima, ukoliko su zaštita prava i zakonitosti osigurane na neki drugi način. U članu 54. Zakon daje mogućnost postavljanja privremenog zastupnika ukoliko stranka nema zakonskog zastupnika ili se neka radnja ima preduzeti protiv osobe čije je boravište nepoznato, a koja nema opunomoćenika. Privremenog zastupnika imenuje organ koji vodi postupak, ako to traži hitnost predmeta. Organ koji vodi postupak odmah će izvijestiti o tome organ starateljstva, a ako je privremeni zastupnik postavljen osobi čije je boravište nepoznato, objavit će svoj zaključak na oglasnoj tabli ili na drugi uobičajeni način (putem novina ili drugih medija). Privremeni zastupnik može biti postavljen privrednom društvu, instituciji ili pravnoj osobi. Imenovana osoba je u obavezi da prihvati zastupanje i može odbiti samo iz razloga predviđenih posebnim propisima.
- *Zakonom o zemljišnim knjigama FBiH*¹² uređuje se vođenje, održavanje i uspostava zemljišnih knjiga, kao i upis nekretnina i prava na nekretninama u zemljišnim knjigama u FBiH. Stvarna i druga prava stupaju na snagu tek po upisu u zemljišne knjige. U postupku eksproprijacije, donesena Odluka o eksproprijaciji predstavlja pravni osnov za uknjižbu. Pored toga, eksproprijacija se može upisati u vidu pribilježbe.
- *Zakonom o premjeru i katastru nepokretnosti u FBiH*¹³ uređuje se premjer zemljišta, zgrada i drugih objekata, izrada i održavanje katastra zemljišta, zgrada i drugih objekata, evidencija i upis prava na nekretninu. Evidencija o vlasnicima imovine vodi se u zemljišnim knjigama.
- *Zakon o ravnopravnosti polova u BiH*¹⁴ promovira i štiti ravnopravnost polova i jednake mogućnosti za sve i ravnopravan tretman svih osoba bez obzira na pol u javnoj i privatnoj sferi života i uređuje zaštitu od diskriminacija na osnovu pola.

2.3. Primjenjiva politika Svjetske banke

Svi projekti koje finansira SB koji uključuju preseljenje podliježu OP-u 4.12, koji opisuju instrumente i postupke koji za cilj imaju izbjegavanje ili ublažavanje negativnih ekonomskih, socijalnih i ekoloških problema koji se mogu pojaviti. OP 4.12 aktivira ne samo fizičko preseljenje, već i gubitak zemljišta koji rezultira preseljenjem ili gubitak skloništa, gubitak imovine ili pristupa imovini i gubitak izvora prihoda i izvora egzistencije. Opći ciljevi OP 4.12 su sljedeći:

- Prisilno preseljenje treba izbjegavati ili smanjiti ako je moguće, istražujući sve alternative projekta.

¹¹ Službene novine FBiH, br. 2/98, 48/99

¹² Službene novine FBiH, br. 19/03, 54/04

¹³ Službeni list SRBH, br. 22/84, 12/87, 26/90 i 36/90 i Službeni list SRBH, br. 4/93 and 13/94

¹⁴ Službeni glasnik BH 16/03, 102/09

- Gdje se ne može izbjeći preseljenje, aktivnosti preseljenja trebaju biti organizirane i izvršene kao održivi razvojni programi, koji pružaju dovoljno investicijskih resursa kako bi se osobama raseljenim projektom omogućilo da učestvuju u projektnim koristima. Raseljene osobe trebaju biti smisleno konsultirane i treba ih poticati da učestvuju u planiranju i implementaciji programa preseljenja.
- Raseljene osobe treba pomoći u poboljšanju njihovog ranije životnog standarda i izvora egzistencije (kapacitet zarade i nivoa proizvodnje), ili barem u obnavljanju istih.

OP 4.12 razlikuje sljedeće tri kategorije osoba za kvalificiranost za naknadu i pomoć:

- a. Osobe s formalnim pravom na zemljište (uključujući običajna i tradicionalna prava priznata u skladu sa zakonima zemlje).
- b. Osobe koje nemaju formalna prava na zemlju u vrijeme početka popisa već polažu pravo na zemljišta i imovinu - pod uslovom da su takva prava¹⁵ priznata prema zakonima zemlje ili postanu priznata kroz proces identificiran u specifičnim planovima preseljenja.
- c. Osobe bez prepoznatljivog zakonskog prava ili drugog prava na zemlju koju nastanjuju.

2.4. Razlike i predložena rješenja

Općenito uzevši, gore opisani zakoni u FBiH pružaju odgovarajući okvir za vođenje aktivnosti preseljavanja i isplate naknade u skladu sa zahtjevima Svjetske banke. Glavne razlike između lokalnog zakonodavstva i zahtjeva SB i rješenja koja se daju putem ovog Akcionog plana preseljenja su:

- *Naknada za neformalne korisnike zemljišta*: jedina kategorija za koju je predviđana isplata naknade prema Zakonu o eksproprijaciji u FBiH su formalni vlasnici imovine. Slučajeve koji uključuju neformalne korisnike koji su definirani u kategoriji (b) OP 4.12 (tj. slučajeve u kojima postoji razlika između zemljišnih knjiga i stvarnog stanja vlasništva, na primjer iz razloga što zemljišne knjige nisu ažurirane nakon smrti uknjiženog vlasnika ili iz drugih razloga) utvrđuje i na odgovarajući način rješava općina u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji, koji propisuje obavezu općina da riješe pitanja vlasništva prije preduzimanja daljnjih koraka kao prethodno pitanje. Neformalni korisnici tako dobivaju status formalnih vlasnika. Nisu identificirani neformalni vlasnici po kategoriji (c) OP 4.12 (tj. osobe bez prepoznatljivih zakonskih prava ili prava potraživanja na zemljištu koje koriste).
Korektivna mjera: Naknada za sve kategorije pogođenih osoba (formalni i neformalni vlasnici i korisnici zemljišta) bit će osigurana u skladu sa Matricom prava, Tabela 6 ovog APP-a).
- *Pomoć u ponovnom uspostavljanju izvora izdržavanja osobama koje mogu izgubiti dohodak usljed utjecaja Projekta*: Zakon o eksproprijaciji ne sadrži konkretne odredbe u pogledu obnavljanja izvora izdržavanja. Međutim, Zakon ostavlja određenu fleksibilnost u osmišljavanju konkretnih mjera za isplatu naknade " ako su te prilike od bitne važnosti za materijalnu egzistenciju ranijeg vlasnika, a naročito u slučaju ako je zbog eksproprijacije većeg dijela ili čitavog zemljišta ili poslovne prostorije u kojoj je raniji vlasnik obavljao dozvoljenu poslovnu djelatnost ugrožena njegova materijalna egzistencija, kao i u slučaju kad se zbog eksproprijacije članovi poljoprivrednog domaćinstva moraju seliti iz područja gdje su prebivali ili

¹⁵Takva prava mogu biti zasnovana na održaju, kontinuiranom posjedu javnog zemljišta za koji vlada nije poduzela bilo kakve radnje iseljenja (tj. uz implicitno dopuštenje vlade) ili na običajnom i tradicionalnom pravu i korištenju, i slično.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

boravili". Time je osiguran odgovarajući pravni okvir za rješavanje pitanja ponovnog uspostavljanja izvora izdržavanja u korist ekonomski raseljenih osoba, poslovnih subjekata i poljoprivrednih radnika.

Korektivna mjera: Sve vrste pomoći za ponovno uspostavljanje izvora izdržavanja bit će pružene u skladu sa Matricom prava, Tabela 6 ovog APP-a).

- *Davanje naknade:* u FBiH, naknada za izgubljenu imovinu daje se u naturi (odgovarajuća zamjenska nekretnina) ili u novcu po tržišnoj vrijednosti nekretnine ukoliko korisnik eksproprijacije ne može naći takvu zamjensku nekretninu ili ukoliko pogođeni vlasnik odabere takav vid naknade.

Korektivna mjera: Naknada za pogođene zemljišne parcele i sve druge gubitke daje se u zamjenskoj vrijednosti ¹⁶, u skladu sa Matricom prava, Tabela 6 ovog APP-a).

Detaljnije poređenje odredbi zakona FBiH sa odredbama OP 4.12 dato je u Aneksu 2 ovog Akcijskog plana.

¹⁶ Za detaljan opis zamjenske vrijednosti vidi dio sa definicijama prema OP 4.12

3. Utjecaji Projekta i pogođene populacije

3.1. Popis i Socio-ekonomska anketa

Popis/spisak

Popis/spisak svih osoba pogođenih Projektom izrađen je s ciljem prikupljanja i analize podataka i informacija koje su potrebne radi identifikacije svih kategorija utjecaja, osoba koje su direktno pogođene zauzimanjem zemljišta (vlasnici/korisnici zemljišnih parcela) i očekivanih gubitaka imovine u okviru područja Projekta (dionica cesta). Popis je pripremljen na osnovu do sada poznatih podataka – pogođeno stanovništvo i zemljišne parcele identificirani su na osnovu dostupnih ortofoto snimaka (mapa) dionica cesta preklapljenih sa katastarskim planom (parcelama). Specifične metode za prikupljanje podataka Popisa uključivale su observacije i metoda presijecanja putanje (eng. *transect walks method*).

Popis sadrži podatke o sljedećim stavkama:

- (i) lokacija (dionica puta) i katastarska općina,
- (ii) broj zemljišne parcele,
- (iii) vrsta utjecaja,
- (iv) ime osobe pogođene Projektom (vlasnik ili korisnik),
- (v) ukupna površina zemljišne parcele (m²) i % parcela pogođenih eksproprijacijom
- (vi) objekti (stambeni/komercijalni),
- (vii) druga sredstva na zemlji (prirodni objekti ili pomoćni objekti).

Kratki pregled baze podataka o popisu dat je u Aneksu 3 ovog APP-a (cjelokupna baza podataka je dostupna u posebnom dokumentu u excelu). JP Ceste, uključene općine i Svjetska banka neće javno objavljivati povjerljive informacije o pojedincima i imovini.

dok je trenutno dostupan idejni elaborat eksproprijacije pripremljen u skladu sa novim premjerom. Usljed toga nema jasnog razgraničenja ovih parcela na terenu, te nije mogla biti provedena procjena imovine¹⁷.

Napomena: Katastarski podaci (podaci o vlasništvu i upotrebi) korišteni su iz različitih izvora, kako slijedi:

- Za dionice cesta sa pripremljenim elaboratima eksproprijacije, korišteni su podaci iz elaborata (za ukupno 3 dionice cesta),
- Za dionice cesta sa elaboratima eksproprijacije u nacrtu, korišteni su podaci iz elaborata (za ukupno 2 dionice cesta),
- Za dionice cesta bez pripremljenih elaborata eksproprijacije (ostale 4 dionice cesta) korišteni su podaci iz baze podataka Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove¹⁸. Podaci koji su korišteni u

¹⁷ Procjenu zemljišta i imovine na zemljištu provest će nezavisni sudski vještaci za procjenu imovine (vještak za poljoprivredu i građevinski vještak) u periodu od januara do marta 2016.

¹⁸ Dostupno na web linkovima: <http://www.fgu.com.ba/>, <http://www.katastar.ba/geoportal/preglednik/>.

ovom dokumentu su ažurirani i najskoriji dostupni podaci do danas (baza podataka se ažurira na sedmičnoj bazi u uskoj saradnji sa općinama).

Socio-ekonomska anketa

Socio-ekonomska anketa provedena je kako bi se pribavila mišljenja pogođenog stanovništva o utjecajima Projekta i isplati naknada kao i konkretni podaci o sadašnjim sredstvima za život i uslovima u kojima živi pogođeno stanovništvo, te utvrdile ugrožene kategorije pogođenog stanovništva. Anketiranje je sprovedeno u periodu od 1. do 4. decembra 2015., na svim lokacijama planiranih dionica cesta od strane tima obučanih anketara, a na osnovu upitnika pripremljenih od strane stručnjaka za eksproprijaciju.

Za potrebe socio-ekonomskog anketiranja korištenje su tri vrste upitnika, kako slijedi:

- (i) Upitnik za poslovne subjekte pogođene Projektom,
- (ii) Upitnik za zemljoposjednike (tj. vlasnike/korisnike zemljišnih parcela bez objekata), i
- (iii) Upitnik za domaćinstva (tj. ljude koji žive ili koriste stambene objekte pogođene Projektom).

Obrasci upitnika koji je korišten prilikom Socio-ekonomskog anketiranja dat je u Aneksu 4 ovog APP-a.

Tim anketara obišao je identificirane nekretnine, izvršio anketiranje (intervjue) sa pogođenim vlasnicima/korisnicima, ispunio upitnike te fotografisao svaku imovinu. Ispitanicima je uručena pisana obavijest (Pismo obavijesti) o anketiranju, sa informacijama o Projektu i svrsi ankete, sa potvrdom da prikupljeni podaci neće biti javno objavljeni.

Pismo obavijesti dato je u Aneksu 5 ovog APP-a.

Skup podataka prikupljenih tokom Socio-ekonomske ankete predstavlja osnovicu detaljnih demografskih podataka o domaćinstvima za stanovništvo pogođeno Projektom. Ovaj skup podataka je od ključnog značaja za planiranje odgovarajućih mjera ublažavanja koje će biti uključene kao dio projektne dokumentacije i za određivanje graničnog datuma za prihvatljivost zahtjeva za naknadu.

Kratak pregled ključnih podataka prikupljenih putem Socio-ekonomskog anketiranja dat je u Aneksu 6 ovog APP-a (cjelokupna baza podataka je u obliku zasebnog dokumenta u excelu). JP Ceste, uključene općine, odnosno Svjetska banka neće javno objavljivati povjerljive informacije o pojedinim osobama ili nekretninama.

Napomena: Pogođeno stanovništvo koje nije obuhvaćeno anketnim ispitivanjem provedenim u decembru 2015. (usljed nedostupnosti podataka o mjestu na kojem se nalaze ili informacija za kontakt) bit će anketirane u dvije predstojeće faze pripreme postupka otkupa zemljišta: (i) tokom javnih skupova u februaru 2016. koji će biti održani kako je opisano u Poglavlju 7: *Konsultacije i učešće*; i (ii) tokom pojedinačnih sastanaka koje će organizirati relevantne općinske vlasti kad JP Ceste Federacije zvanično pokrenu postupak otkupa.

3.2. Pogođeno stanovništvo i imovina

Pregled utjecaja Projekta

- **Potpuna eksproprijacija:** za potrebe Projekta bit će potrebno izvršiti potpunu eksproprijaciju¹⁹ (trajni otkup zemljišta) stambenih i poslovnih objekata i zemljišnih parcela koje se nalaze na lokacijama planiranih dionica cesta;
- **Ograničenje pristupa:** nekoliko poslovnih subjekata će imati privremeno ograničeni pristup objektima tokom građevinskih radova;

Privremeno zauzimanje zemljišta tokom građevinskih radova: nekoliko privatnih i javnih zemljišnih parcela bit će privremeno zauzeto za potrebe izgradnje pristupnih puteva i smještaj radnika, mašina i materijala tokom građevinskih radova. Tačne lokacije ovih zemljišnih parcela bit će identificirane od strane Izvođača građevinskih radova²⁰, u Planu organizacije gradilišta koji će izraditi Izvođač. Zemljišne parcele identificirane za potrebe privremenog zauzimanja zemljišta bit će uključene u elaborat eksproprijacije. Izvođač građevinskih radova će pokriti troškove privremenog zauzimanja zemljišta. JP Ceste FBiH će pratiti proces i izvještavati u vezi sa privremenim zauzimanjem zemljišta nakon početka izgradnje.

Podaci o broju vlasnika/korisnika koji će biti pogođeni Projektom i podaci o broju domaćinstava intervjuisanih u okviru Socio-ekonomskog anketiranja su prikazani u tabeli u nastavku teksta.

Tabela 2: Ukupan broj vlasnika/korisnika koji će biti pogođeni Projektom i broj intervjuisanih vlasnika/korisnika²¹

Vlasnici/korisnici koji će biti pogođeni Projektom	Pogođeni stalnom eksproprijacijom/ograničenjem pristupa	Pogođeni fizičkim preseljenjem
Ukupan broj vlasnika/korisnika	189	6 domaćinstava
Broj nekretnina čiji su vlasnici/korisnici intervjuisani	9 (8 kuća ²² + 1 parcela)	6 domaćinstava

¹⁹Prema Zakonu o eksproprijaciji, *potpunom eksproprijacijom* nekretnina postaje vlasništvo korisnika eksproprijacije, a prestaju prava vlasništva ranijeg vlasnika i druga prava na toj nekretnini, dok *nepotpuna eksproprijacija* podrazumijeva ustanovljenje služnosti na zemljištu i zakup na zemljištu na određeno vrijeme.

²⁰U slučaju državnog vlasništva zemljišta, pravo na korištenje parcela od strane JP Ceste FBiH bit će regulisano kroz sporazum sa općinama ili sa Vladom FBiH. U slučaju privatnog vlasništva zemljišta, Izvođač će zaključiti poseban ugovor sa svakim vlasnikom takvog zemljišta (ugovori o najmu, ugovori o prodaji ili drugi oblik prijenosa vlasništva ili korištenja prava u skladu sa Zakonom o stvarnim pravima FBiH, te platiti odgovarajuću naknadu. Ovaj proces će biti praćen od strane JP Ceste FBiH kroz kontinuirano prisustvo predstavnika JP Ceste FBiH na projektnom području u toku aktivnosti izgradnje te kroz podnošenje mjesečnih izvještaja od strane Izvođača.

²¹Ovi podaci su rezultati Popisa i socio-ekonomskog anketiranja, koji elaboriraju ključne aspekte vezane uz utjecaje Projekta na stanovnike.

²²od čega će šest kuća biti srušeno, jedan ljetnikovac koji se koristi povremeno koristi, i jedna kuća kojoj će biti spriječen prilaz.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Pregled opisanih utjecaja Projekta za svaku dionicu cesta prikazan je u tabeli u nastavku teksta.

Tabela 3: Pregled utjecaja Projekta po dionicama²³

Lokacija (dionica)	Eksproprijacija						Drugi utjecaji (ograničenje pristupa)
	Kuće	Poslovni objekti	Zemljišne parcele		Ljetnikovac	Pomoćni objekti	Poslovni subjekti
			Privatno	Javno			
Bihac 4 - Ripac	6	0	42	16	0	2	5
Tasovicici - Capljina	0	0	12	5	0	1	0
Gorazde (Ustikolina-Gorazde 8)	0	1	4	11	1	0	1
Border BiH/RH (Izacic) - Bihac	0	1	60	1	0	5	8
Donji Vakuf 1- Turbe	0	0	30	16	0	0	0
Skokovi-Srbljani	0	0	11	11	0	0	0
Mostar	0	0	0	4	0	0	0
Vitelj-Olovo	0	0	7	2	0	0	1
Šicki Brod 3 - Živinice 1	0	0	10	12	0	1	2
Total	6	2	176	78	1	9	17

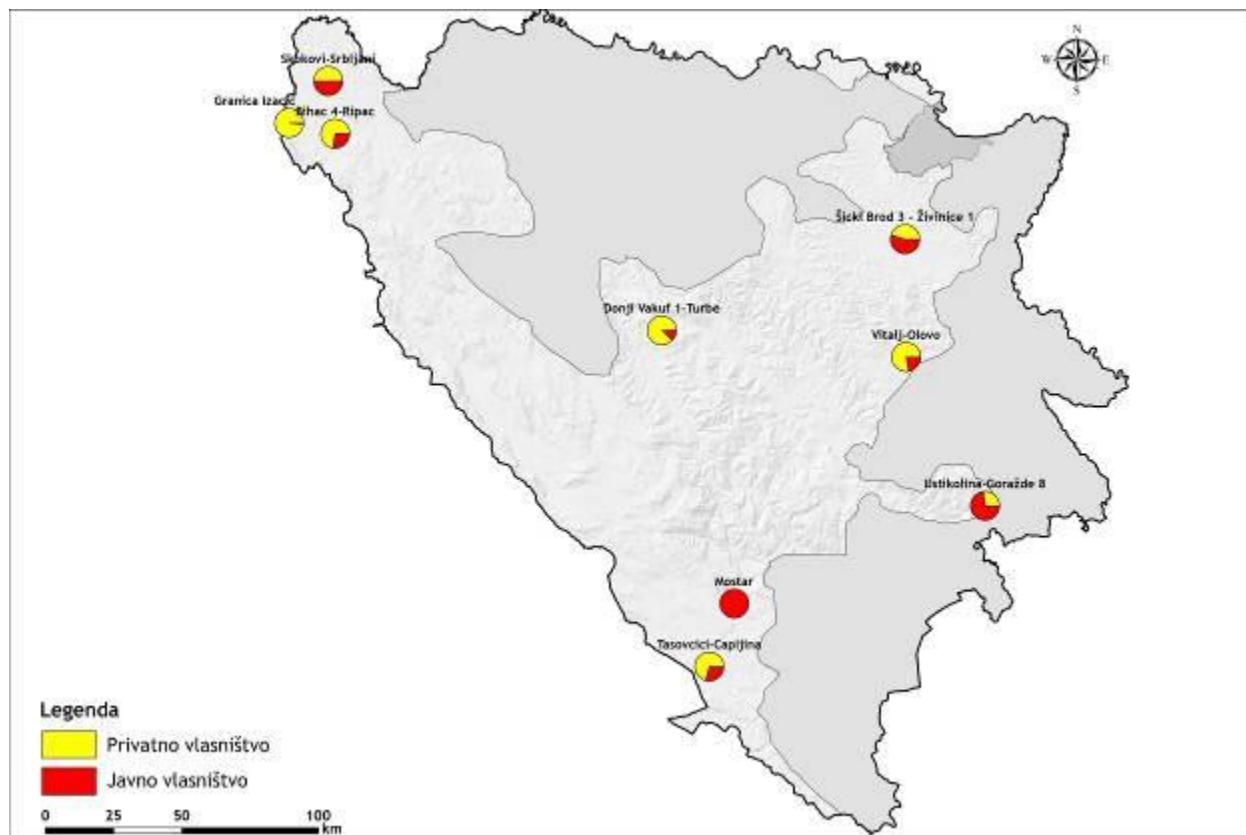
U polovini slučajeva predmet eksproprijacije biti samo dio zemljišne parcele (50% identificiranih zemljišnih parcela), dok će za mali broj slučajeva utjecaj predstavljati ograničenje prilaza (6% slučajeva).

Od ukupno 19 poslovnih subjekata identifikovanih u području Projekta (pogledati Pogođeni poslovni subjekti ispod), 2 poslovna subjekta će biti premještena dok će 17 poslovnih subjekata, vrlo vjerovatno, iskusiti ograničenje prilaza.

²³Ovi podaci su rezultati Popisa i socio-ekonomskog anketiranja, koji elaboriraju ključne aspekte vezane uz utjecaje Projekta na stanovnike.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

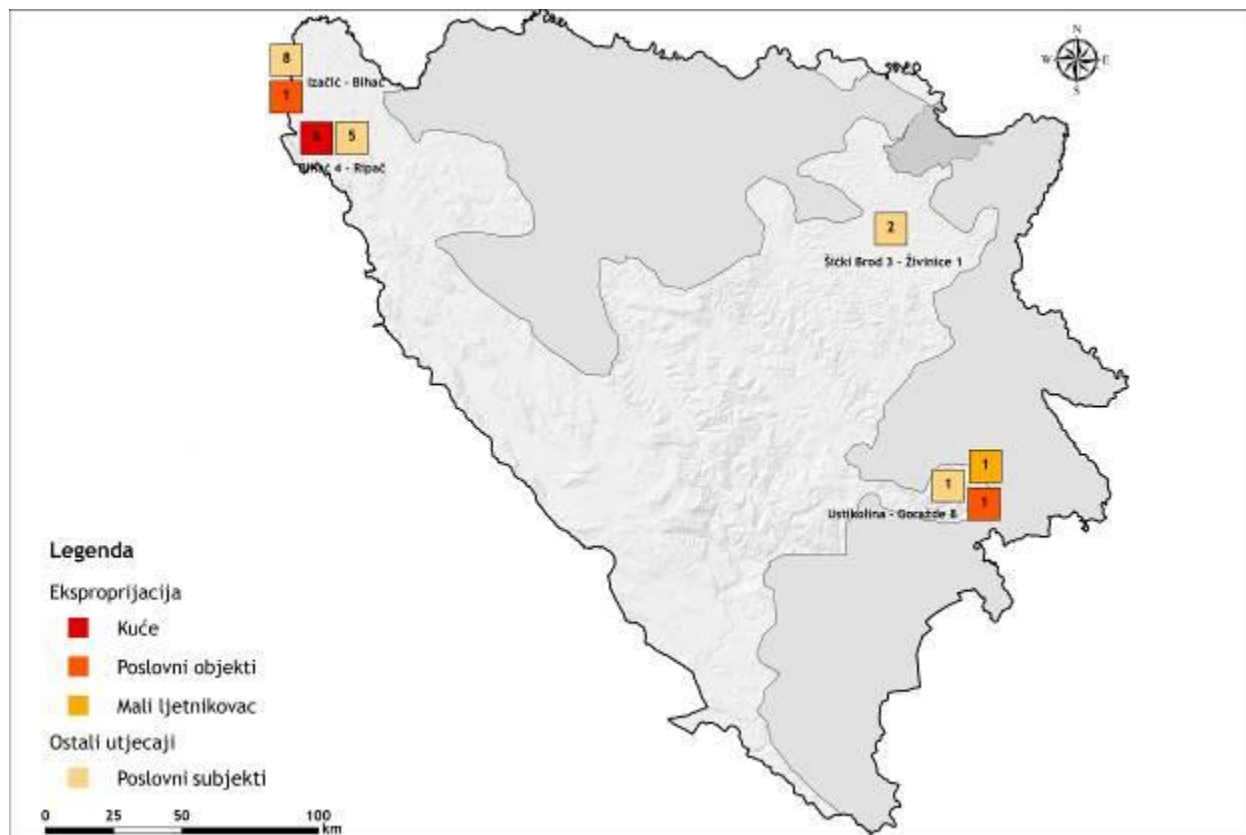
Karta područja Projekta pripremljena prema tipu vlasništva zemljišnih parcela je prikazana u nastavku teksta.

Slika 3: Karta područja Projekta prema tipu vlasništva zemljišnih parcela

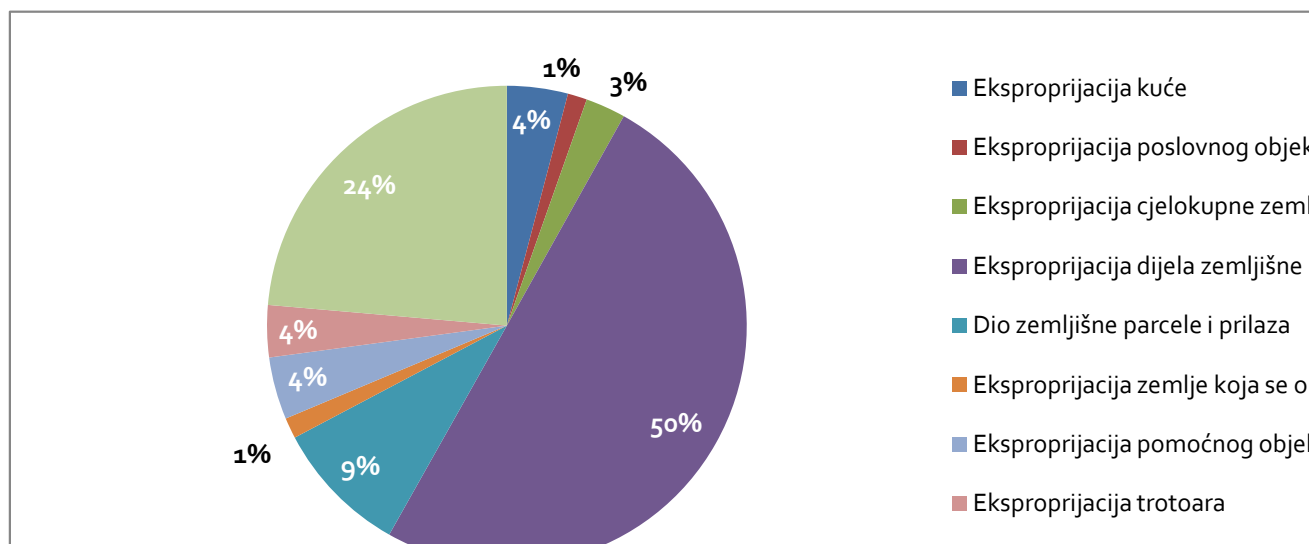
Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Karta glavnih utjecaja Projekta po lokacijama prikazana je u nastavku teksta.

Slika 4: Karta glavnih utjecaja Projekta po lokacijama

Procentualna distribucija očekivanih utjecaja Projekta prikazana je na slici u nastavku.

Slika 5: Procentualna distribucija očekivanih utjecaja Projekta

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Šuma je prisutna na 21 zemljišnoj parceli, individualna stabla drveća su prisutna na 16 zemljišnih parcela, voćke (voćnjaci) su prisutni na 12 zemljišnih parcela i oranice (povrće) su prisutne na 5 zemljišnih parcela.

Pogođeni poslovni subjekti

19 poslovnih subjekata identificirano je u području Projekta, a koji zapošljavaju ukupno 85 zaposlenika (broj zaposlenika za 2 privredna subjekta je nepoznat s obzirom da dva ispitanika nisu odgovorila na pitanje).

Svi poslovni subjekti aktivno koriste njihove zemljišne parcele za poslovanje. 17 poslovnih subjekata (89%) je legalno registrovano.

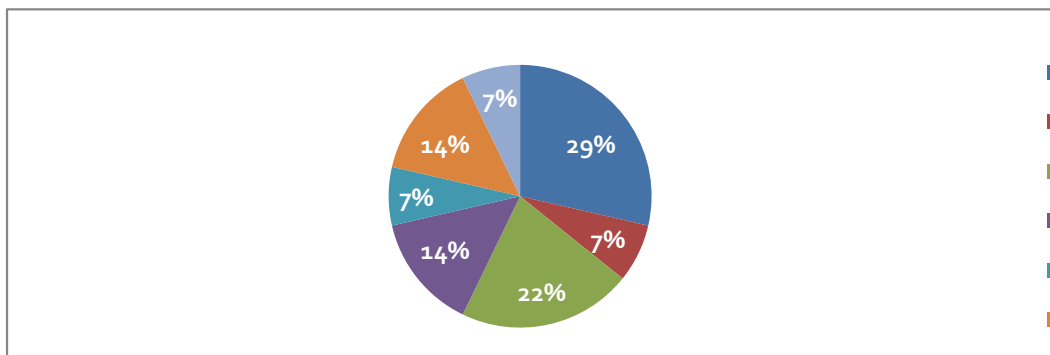
Lista pogođenih poslovnih subjekata, sa informacijama o lokaciji, broju katastarske parcele, broju zaposlenih i prijavljenim godišnjim prihodom, prikazana je u nastavku teksta.

Tabela 4: Lista pogođenih poslovnih subjekata

LOKACIJA	OSNOVNA DJELATNOST	KATASTARSKA PARCELA	BR. ZAPOSLENIKA	GODIŠNJI PRIHOD
Goražde - Vitkovici	Transport i bezinska stanica	3900/47	26	2.500.000,00 KM (cca. 1.276.895,00 eura)
	Centar za recikliranje metala i nemetala	3900/27	13	Nedostaju podaci
Olovo - Olovske Luke	Proizvodnja, prodaja i usluge	4251/1, 569, 425/2, 567/1, 570, 571/1, 576	Nedostaju podaci	7.800.000,00 KM (cca. 3.893.910,00 eura)
Tuzla - Husino	Ugostiteljstvo	2992	1	Nedostaju podaci
Tuzla - Husino	Ugostiteljstvo	2535	2	1.500,00 KM (cca. 766 eura)
Bihać - City of Bihać	Frizerski salon (trenutno zatvoren)	5655/2	Nedostaju podaci	Nedostaju podaci
	Prodaja	5577	2	Nedostaju podaci
	Prodaja	9666/3	13	Nedostaju podaci
	Prodaja	5563	2	Nedostaju podaci
	Grafički dizajn	5564/2	2	60.000,00 KM (cca. 30.645,00 eura)
Bihać - Kamenica	Automehaničar	2573	1	10.000,00 KM (cca. 5.107,00 eura)
	Izrada blokova	2551/2	2	Nedostaju podaci
	Trgovina automobilima	2518/4	2	Nedostaju podaci
	Agronomski sektor	2518/1	2	Nedostaju podaci
	Ugostiteljstvo	2529	2	Nedostaju podaci
	Trgovina	2518/2	3	Nedostaju podaci
	Trgovina	2489/3	3	500.000,00 KM (cca. 255.378,00 eura)
	Auto servis	Between 2564 and 2561/1	6	150.000,00 KM (cca. 76.613,00 eura)
	Stolarija	Nedostaju podaci	3	Nedostaju podaci

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

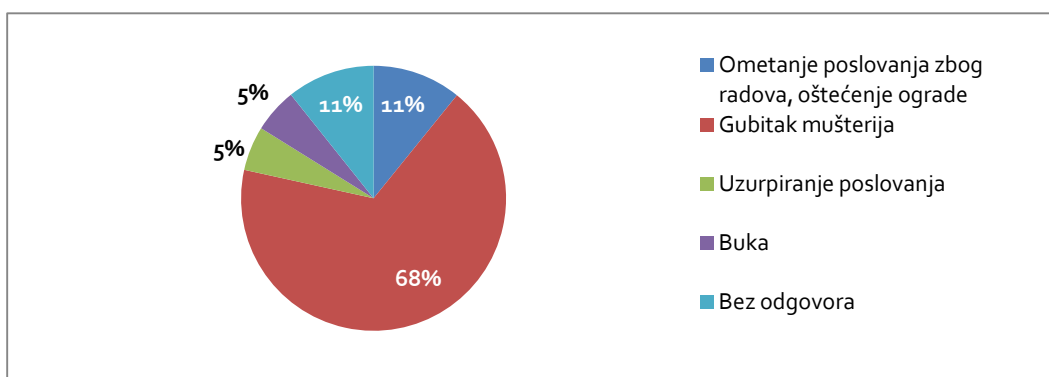
Godina osnivanja poslovnih subjekata kreće se od 1995. godine do 2014. godine, kao što je prikazano na slici ispod.

Slika 6: Godina osnivanja poslovnih subjekata pogođenih Projektom

Percipirani gubici

Glavni problemi navedeni od strane poslovnih subjekata po pitanju percipiranih gubitaka zbog Projekta su: gubitak kupaca, smetnje u poslovanju, oštećenja ograde, buka.

Slika 7: Percipirani gubici od Projekta

Preferirana naknada

5 poslovnih subjekata (26,3 %) bi tražilo novčanu kompenzaciju, 1 poslovni subjekt bi tražio pomoć u legalizaciji objekta i 1 poslovni subjekt bi tražio zamjenu nekretnine kao kompenzaciju. 12 ispitanika (63,1 %) nije željelo da odgovori na ovo pitanje.

Pogođena domaćinstva

Ukupno je intervjuisano 8 domaćinstava, od kojih će 6 biti pogođeno fizičkim preseljenjem. 3 kuće imaju poslovni prostor. 5 kuća ima pomoćne objekte, od kojih 4 imaju šupu/e i jedna ima šupu i bunar.

Legalnost kuće i zemljišta

6 kuća je smješteno na zemljišnoj parceli sa riješenim imovinsko-pravnim odnosima (dva ispitanika nisu željela odgovoriti na pitanje). 5 kuća je legalno izgrađeno, 1 kuća je ilegalna građevina, dok dva ispitanika nisu željela odgovoriti na ovo pitanje.

Vlasnici/korisnici

7 ispitanika su vlasnici stambene građevine dok je jedan ispitanik korisnik stambene građevine.

Demografski podaci o domaćinstvima

Ukupan broj osoba (članova domaćinstva) koji žive u intervjuisanim domaćinstvima (8 domaćinstava) iznosi 18 (8 žena i 10 muškaraca). U prosjeku, domaćinstvo ima 2,5 članova. U 5 domaćinstava, glava domaćinstava je muškarac dok su žene glava u 3 domaćinstva.

Stanje kuća

Godina gradnje kuća varira od 1915. godine do 1998. godine. Prema odgovorima ispitanika, 2 kuće su u lošem stanju, 3 kuće su u dobrom stanju, 2 kuće su u veoma dobrom stanju, dok 1 ispitanik nije želio da odgovori na ovo pitanje.

Prihodi domaćinstava

6 domaćinstava su prijavila da imaju manje od 500 KM (255,71 eura) mjesečnih prihoda, jedno domaćinstvo ima mjesečne prihode u rasponu od 500 do 1000 KM (255,71 – 511,42 eura), i jedno domaćinstvo je prijavilo mjesečne prihode veće od 1000 KM (511,42 eura). Uzimajući u obzir da je linija siromaštva u FBiH iznosila 416.40 KM mjesečno po ekvivalentu odrasle osobe u 2011. godini²⁴, više od pola domaćinstava, u uzorku, mogu se smatrati siromašnim domaćinstvima.

Izvor prihoda

Penzija je primarni izvor prihoda za 3 domaćinstva (37,5 %), plate su izvor prihoda za 2 domaćinstva (25%), jedno domaćinstvo kao izvor prihoda ima invalidninu a jedno privatno preduzeće. Druge vrste prihoda nisu prijavljene. Tri domaćinstva (37,5%) navode kako su nezadovoljni sa svojom socio-ekonomskom situacijom.

Poljoprivredna proizvodnja

Samo dva domaćinstva imaju višegodišnje zasade (voće) i koriste isto za vlastite potrebe (ali ne zavise od poljoprivredne proizvodnje kao izvora prihoda). Četiri domaćinstva nemaju usjeva. Ostali nisu odgovorili na pitanje.

Etnička pripadnost

S obzirom da je pitanje o nacionalnoj ili etničkoj pripadnost osjetljivo političko pitanje, ispitanici su odgovarali na ovo pitanje u formatu otvorenog pitanja. 100% ispitanika su se izjasnili kao Bošnjaci.

²⁴ Federalni zavod za statistiku (2012). Priopćenje, br 21.3. Sarajevo. Agencija za statistiku BiH publikuje Set pokazatelja siromaštva, u skladu sa EU standardima, u okviru publikacije- izvještaja "Anketa o potrošnji domaćinstava". Zadnji izvještaj je publikovan u 2011. godini.

Ranjivost

Ispitanici su imali opciju da navedu više od jedne kategorije ranjivosti prisutne u domaćinstvu. Frekvencija ranjivosti u domaćinstvima prikazana je u tabeli u nastavku teksta.

Tabela 5: Tipovi i frekvencije ranjivosti

Tip ranjivosti	Frekvencija
Fizički invaliditet	0
Mentalni invaliditet	1
Hronična bolest	2
Nezaposlenost	3
Domaćinstva sa starijim i jednim članom	2

Preferirana naknada

3 ispitanika (37,5%) su se izjasnila da žele novčanu naknadu, 3 ispitanika (37,5%) žele zamjensku kuću ili stan (2 ispitanika žele da budu blizu bolnice) i 2 ispitanika nisu željela da odgovore na pitanje.

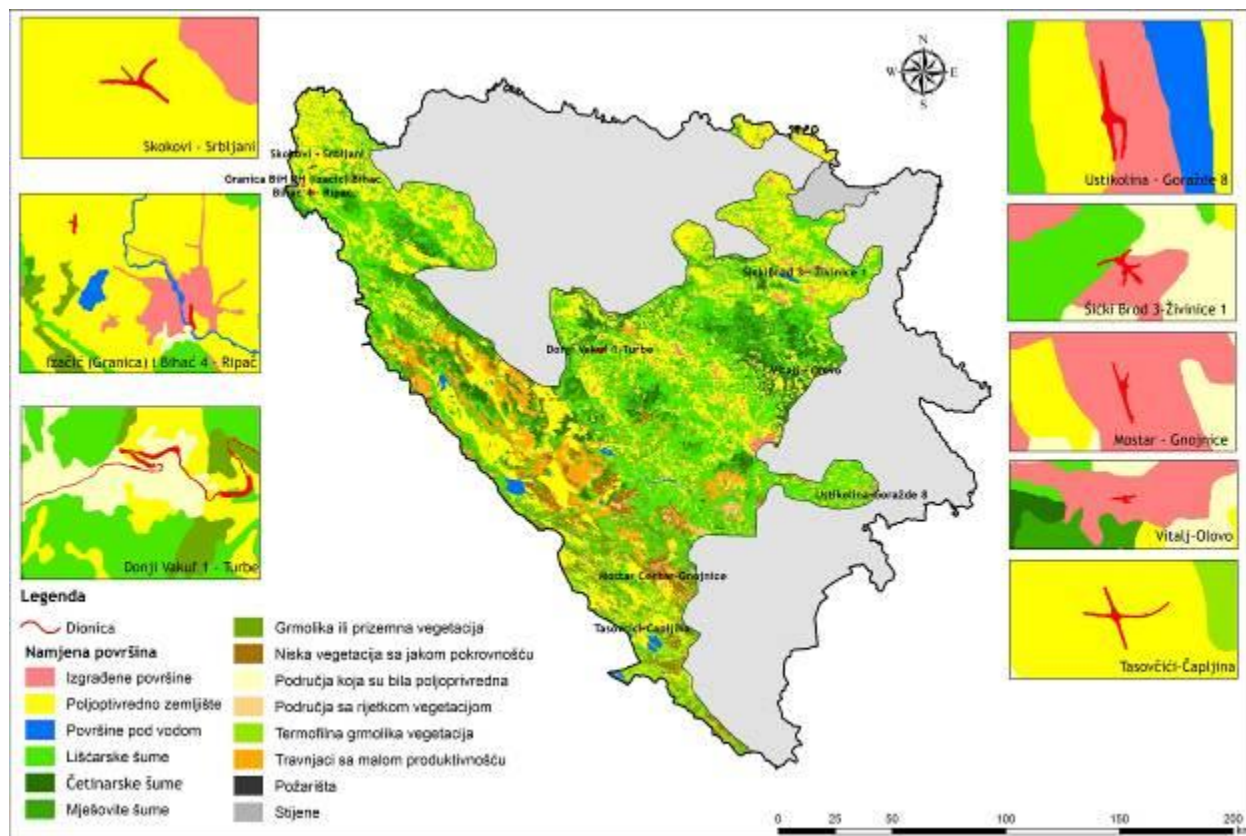
Zemljišne parcele bez objekata

Ukupno 1 ispitanik je bio prisutan na zemljišnim posjedima u toku terenskog obilaska i isti je anketiran. Ispitanik ima vlasništvo upisano u zemljišne knjige (za obje pogođene zemljišne parcele). Njegova porodica je zavisna od poljoprivredne proizvodnje za sopstvenu konzumaciju (tj. nije prijavljena komercijalna prodaja poljoprivrednih proizvoda)²⁵. Ova porodica bi preferirala naknadu u vidu zemljište za zemljište.

²⁵ Ova porodica nije prijavila bilo kakav izvor prihoda i stoga će im biti potrebna pomoć za obnovu sredstava za život (izdržavanja).

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

U nastavku slijedi karta područja izvedbe Projekta zasnovana prema CORINE²⁶ zemljišom pokrivaču.

Slika 8: Karta područja Projekta zasnovana prema CORINE zemljišom pokrivaču²⁷

²⁶ Koordinacija informacija o okolišu (eng. *Coordination of Information on the Environment*)

²⁷ Posljednji dostupni podaci CORINE zemljišnog pokrivača prema Federalnom ministarstvu prostornog planiranja. Federalno ministarstvo prostornog planiranja (2012). Nacrt Prostornog plana FBiH. Sarajevo.

4. Ciljevi i principi otkupa zemljišta

Sljedeći principi preseljenja i otkupa zemljišta će se primjenjivati tokom implementacije Projekta:

1. Usklađenost sa lokalnom legislativom i zahtjevima SB

Bilo kakav nedobrovoljni otkup imovine, ograničenje pristupa imovini ili preseljenje će se provoditi u skladu s važećim zakonima u FBiH (posebno Zakonom o eksproprijaciji FBiH), zahtjevima koje postavlja OP 4.12 za nedobrovoljno preseljenje, Okvirom politike preseljenja i dobrom međunarodnom praksom.

2. Izbjegavanje ili smanjenje preseljenja

Prisilno preseljenje će se izbjeći, ili smanjiti, ako je to moguće, istražujući sve alternative projekta.

U mjeri u kojoj je to moguće, treba tražiti prijateljske pregovore i sporazume s osobama pogođenim projektom da se izbjegne ili smanji obim prisilnog preseljenja.

3. Granični / isključni datum (eng. *cut-off date*)

Granični datum za uspostavu prava na naknade će biti datum završetka (isteka) javne obavijesti o početku procesa eksproprijacije koju će objaviti JP Ceste FBiH (kao korisnik eksproprijacije) u lokalnim novinama, a kojim će se obavijestiti svi vlasnici i korisnici o započinjanju postupka eksproprijacije, graničnom datumu i kontakt osobama koje mogu kontaktirati osobe pogođene Projektom za dodatne informacije. Granični datum će također biti javno objavljen na oglasnim pločama u lokalnim zajednicama i općinama, kao i na konsultativnim sastancima, s pratećim obrazloženjem. Javna obavijest će se postaviti po potrebi i na frekventno posjećenim lokacijama u pogođenim područjima.

Osobe koje su se naselile na području Projekta nakon graničnog datuma neće imati pravo na bilo kakvu naknadu, ali će o tome biti pravovremeno unaprijed obaviještene, i zatražit će se da napuste prostor i demontiraju eventualne objekte prije implementacije Projekta. Materijali njihovih demontiranih objekata neće biti oduzeti i oni neće platiti bilo kakvu kaznu ili trpjeti bilo kakve sankcije.

4. Poboljšanje životnih uslova i standarda življenja

Životni uslovi i kvaliteta života pogođenih osoba će se poboljšati, ili barem vratiti na nivo prije preseljenja, ili na nivo prije početka implementacije Projekta, zavisno o tome koji je veći i to u što kraćem roku.

5. Objavljivanje informacija i konsultacije

Sve pogođene osobe će biti obaviještene, smisleno konsultirane i ohrabrene da učestvuju u cjelokupnom procesu otkupa zemljišta, u skladu sa zahtjevima za informisanje i konsultacije definisanim u Poglavlju 7 ovog APP-a (*Konsultacije i učešće*).

6. Naknada

Svi vlasnici, stanari i korisnici zahvaćene imovine u vrijeme graničnog datuma, sa ili bez potpuno priznatih prava vlasništva, imaju pravo na određenu vrstu naknade ili pomoć kao što je navedeno u Matrici prava (Tabela 6 ovog dokumenta). Podjednako, utjecaji u vezi sa gubitkom skloništa (fizičko preseljenje) kao i gubitkom izvora izdržavanja (ekonomski gubici, tj. „ekonomsko preseljenje“) trebaju se uzeti u obzir i ublažiti.

Naknada će se uvijek biti pružiti prije ulaska na zemljište ili uzimanja u posjed imovine od strane korisnika eksproprijacije. Zemljište se ne može fizički uzeti (tj. bilo kakvi građevinski radovi ne mogu početi) prije nego što se isplate naknade pogođenim osobama. Odsutni vlasnici (npr. ljudi koji imaju legalna prava na zemljište ali žive drugdje) imaju pravo na naknadu, te će se poduzeti (i dokumentovati) sve mjere da se isti pronađu i obavijeste o procesu. Takve mjere mogu uključivati pokušaj da ih se kontaktira putem susjeda, objavljivanje oglasa u novinama sa informacijama o procesu, itd. Ukoliko se takve osobe ne pronađu, a u skladu sa lokalnim zakonodavstvom, iznos naknade će se uplatiti na zaseban račun na period od 3 godine i biti dostupan ukoliko se pojavi odsutni vlasnik.

Slično tome, U slučaju pojave bilo kakvih pravnih pitanja u vezi sa vlasništvom nad imovinom, iznos naknade će se uplatiti na zaseban račun i biti dostupan nakon što se riješi pitanje u vezi sa vlasništvom.

U skladu sa zahtjevima Svjetske banke i principima Zakona o eksproprijaciji FBiH, za bilo kakve raseljene osobe čija je egzistencija (izvor izdržavanja) zavisna od zemlje, prednost će se dati strategiji preseljenja na drugo zemljište u najvećoj mogućoj mjeri. Kad god se nudi zamjena zemljišta, pogođenim osobama treba ponuditi zemljište za koje je kombinacija produktivnog potencijala, specifičnih prednosti lokacije i drugih karakteristika barem jednaka onima kod zemljišta koje treba oduzeti za projekt. Međutim, isplata novčane kompenzacije za izgubljenu imovinu može biti odgovarajuća: gdje su egzistencije zasnovane na zemljištu, ali zemlja koja će biti kupljena za projekt predstavlja mali dio pogođenog zemljišta i preostali dio je i dalje ekonomski održiv; gdje postoji aktivno tržište za zemljište ili stanovanje i postoji dovoljna ponuda zemljišta i stanova; ili u slučaju egzistencije koja se ne zasniva na zemljištu. Novčana kompenzacija će se dati u visini troška zamjene. Trošak zamjene uključuje iznos dovoljan za zamjenu izgubljene imovine i pokrivanje troškova transakcije (npr. troškovi administracije, registracije, transakcije, prijenosa, legalizacije itd). U određivanju troška zamjena, neće se uzeti u obzir amortizacija imovine.

U slučajevima kada su poslovni subjekti pogođeni, pomoć za ponovnu uspostavu prihoda bit će bazirana na gubicima prihoda tokom perioda koji je potreban za ponovno uspostavljanje poslovanja na drugom mjestu, te će se razmotriti zasebno za svaki slučaj.

7. Privremeno zauzimanje zemljišta

Kratkoročni efekti koji se odnose na privremeno zauzimanje zemljišta za svrhe gradnje će se nadoknaditi u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji FBiH, kao i u skladu sa zahtjevima OP 4.12 za sve eventualne neformalne vlasnike/korisnike pogođene takvim privremenim zauzimanjem zemljišta, kao što je navedeno u Matrici prava (Tabela 6 ovog dokumenta).

8. Pomoć ranjivim osobama

Posebna pažnja i podrška će se pružiti ranjivim grupama, u skladu sa zahtjevima definisanim u potpoglavlju 5.1 ovog APP-a (*Pomoć ranjivim grupama*).

9. Pomoć pri preseljenju

Pomoć pri preseljenju podrazumjeva pokrivanje troškova prevoza namještaja i drugih ličnih predmeta u slučaju preseljenja domaćinstava, kao i troškove prenosa i ponovnog instaliranja opreme, mašina i drugih sredstava pogođenih privrednih subjekata. Gdje je primjenjivo, pomoć pri preseljenju će uključiti i pomoć za pokrivanje troškova identifikacije i obezbjeđivanja novog mjesta za život, kao i drugih troškova preseljenja kao što je prenošenje komunalija na novu adresu.

10. Mehanizam za pritužbe

Efektivan mehanizam za pritužbe će se uspostaviti u svrhu primanja i pravovremenog rješavanja specifičnih žalbi o naknadi i relokaciji preseljenih osoba, na način koji je detaljnije opisan u Poglavlju 8 ovog APP-a (*Mehanizam za pritužbe*).

11. Monitoring i evaluacija

Jedinica za implementaciju Projekta će vršiti monitoring i ocjenjivanje implementacije APP-a kako kroz interne, službene institucionalne aranžmane opisane detaljnije u Poglavlju 11 ovog APP-a (*Monitoring, evaluacija i izvještavanje*), tako i kroz nezavisnog, vanjskog konsultanta.

5. Kvalificiranost za naknadu i priznata prava

Sve osobe pogođene Projektom polažu pravo na naknadu, u skladu sa principima davanja naknade iz Zakona o eksproprijaciji FBiH i zahtjevima OP 4.12.

Prema OP 4.12, postoje tri kategorije osoba u smislu kvalificiranosti za naknadu:

- Osobe koje imaju formalna prava na zemlji (uključujući običajna i tradicionalna prava priznata prema zakonima države);
- Osobe koje nemaju formalna prava na zemlji ali imaju pravo potraživanja na tu zemlju i nekretnine, pod uslovom da su priznata prema zakonima koji su na snazi u FBiH ili da postanu priznata u okviru postupka utvrđenog u planu preseljenja;
- d. Osobe koje nemaju prepoznatljivih zakonskih prava niti polažu pravo na zemlju koju koriste.

Neće doći do otkupa imovine ili početka građevinskih radova dok se ne osiguraju sve vrste potrebnih naknada pogođenim osobama – naknade će biti osigurane prije otkupa zemljišta ili ograničavanja pristupa. Pitanja vezana za način isplate naknada u novcu (tj. naznačavanje bankovnih računa) bit će predmet pregovora i dogovora sa vlasnicima i svim pogođenim članovima domaćinstava. Naknada u novcu bit će isplaćena u cijelosti ili u ratama prema dogovoru sa vlasnicima i pogođenim članovima domaćinstava i, kako je utvrđeno ugovorom, prebačena na račune koje naznače vlasnici u dogovoru sa svim pogođenim članovima domaćinstva. U ovim slučajevima vlasnici/korisnici imaju pravo da odluče da li novčana naknada ide samo jednom vlasniku/korisniku ili će biti ravnopravno podijeljena između vlasnika/korisnika. Suvlasnik/sukorisnik ima pravo da se odrekne njegovog/njenog dijela naknade u korist drugog suvlasnika/sukorisnika. U slučaju da suvlasnik/sukorisnik želi da koristi ovo pravo, isti mora pripremiti formalnu izjavu i ovlaštenje drugom suvlasniku/sukorisniku kako bi drugi suvlasnik/sukorisnik dobio naknadu u njegovo ime. U slučaju postojanja više vlasnika imovine (tj. suvlasništva između bračnog para), iznos naknade dijeli se i uplaćuje na naznačene bankovne račune.

Priznata prava na naknadu za različite kategorije kvalificiranih osoba i nekretnina koja su obuhvaćene važećim zakonima FBiH ili ovim Akcijskim planom radi prevazilaženja različitih odredbi i ispunjavanja konkretnih zahtjeva SB opisana su u Tabeli 5 koja slijedi nastavku.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Tabela 6: Matrica prava

Vrsta gubitka	Primjena	Nosilac prava	Politika davanja naknade
EKONOMSKO RASELJAVANJE			
Gubitak zemljišta	Svi gubici zemljišta nezavisno od težine gubitka (nazavisno od toga da li se radi o djelimičnom ili potpunom gubitku)	a) Vlasnik sa formalnim pravom	Odgovarajuće zemljište jednake ili veće vrijednosti sličnog prinosa u neposrednoj blizini ili okolini ekspropiriranog zemljišta zajedno sa svim troškovima preseljenja i administrativnim naknadama koje su potrebne za prenos vlasničkih prava ili Naknada u novcu u odgovarajućoj vrijednosti troškova.
		b) Zakupac sa važećim dokumentima o pravu zakupa koji obrađuje zemljište u skladu sa ugovorom	Naknada za sva poboljšanja na parceli zemljišta (kao što je navodnjavanje ili izgradnja objekata/zgrada) koji su podignuti na zemljištu- Naknada se isplaćuje u zamjenskoj vrijednosti + Troškovi premještanja opreme i instalacija + Naknada za tranziciju
		c) Pogođene osobe bez formalnog vlasništva	Pogođene osobe bez formalnog vlasništva koje su bile u posjedu zemljišta na granični datum neće dobiti naknadu za zemljište ali će dobiti naknadu za svako ulaganje, kao što je ulaganje u infrastrukturu, usjeve i sl. + Naknada za tranziciju Osobe koje neovlašteno uđu u područje nakon graničnog datuma nemaju pravo na naknadu ili bilo kakvu vrstu pomoći za preseljenje.
Neploidno (preostalo) zemljište	Neploidno zemljište	Vlasnik zemljišta	Ukoliko preostala površina zemljišta nije ekonomski isplativ, ²⁹ eksproprijacija se može provesti po zahtjevu pogođene osobe. Naknada će biti isplaćena u skladu sa ovom matricom.
Služnost	Služnost	a) Vlasnik zemljišta	Novčana naknada koja je jednaka vrijednosti štete određene od strane akreditovanog stručnjaka. Novčana naknada u visini naknade o uspostavi prava služnosti jednaka iznosu umanjene vrijednosti imovine zbog uspostavljanja prava služnosti.
		b) Zakupac sa formalnim zakupom obradivog zemljišta	Novčana naknada koja je jednaka vrijednosti štete određene od strane akreditovanog stručnjaka
		c) PAP bez formalnog zakupa obradivog zemljišta	Novčana naknada koja je jednaka vrijednosti štete određene od strane akreditovanog stručnjaka

²⁹ Ekonomsku isplativost će ocijeniti akreditovani ekspert u svakom pojedinačnom slučaju.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Vrsta gubitka	Primjena	Nosilac prava	Politika davanja naknade
Gubitak godišnjih usjeva	Prispjeli usjevi koji nisu mogli biti ubrani ³⁰	a) Vlasnici pogođenih usjeva	Naknada u novcu u jednakoj vrijednosti ekspropriranih usjeva uključujući vrijednost vremena koje je bilo potrebno za uzgoj tih usjeva, kao i troškove mogućih ulaganja (doprinos u radu)
		b) Zakupac sa formalnim naslovom koji obrađuje zemlju	Naknada u novcu u jednakoj vrijednosti ekspropriranih usjeva uključujući vrijednost vremena koje je potrebno za uzgoj tih usjeva, kao i troškove mogućeg ulaganja (rad i radna snaga), ukoliko dokaže da je snosio troškove kupovine sadnica i sadnje višegodišnjih biljaka i vinograda.
		c) Pogođene osobe bez formalnog prava koje obrađuju zemlju	Naknada u novcu u jednakoj vrijednosti ekspropriranih usjeva uključujući vrijednost vremena koje je potrebno za uzgoj tih usjeva, kao i troškove mogućeg ulaganja (rad i radna snaga) ukoliko dokaže da je snosio troškove kupovine sadnica i sadnje višegodišnjih biljaka i vinograda.
Gubitak višegodišnjih kultura i stabala (stabala voćki, vinove loze i voćnih kultura)	Pogođene kulture i stabla	a) Vlasnici pogođenih kultura i stabala	Pravo na ubiranje plodova i tehničko drvo + Naknada u jednakom iznosu zamjenske vrijednosti na osnovu vrste, godine i produktivne vrijednosti, uključujući vrijednost vremena koje je potrebno za uzgoj date kulture, kao i troškova mogućeg ulaganja (rad i radna snaga) za zasad novog vinograda, voćnjaka i slično, do trenutka kada postigne puni plodonosni potencijal.
		b) Zakupac sa formalnim pravom koji obrađuje zemlju	Pravo na ubiranje plodova i tehničko drvo + Naknada u novcu jednaka zamjenskoj vrijednosti na osnovu vrste, godine i produktivne vrijednosti, uključujući vrijednost vremena potrebnog za uzgoj te kulture, kao i troškova mogućih ulaganja (rad i radna snaga) za zasad novog vinograda, voćnjaka i slično, do trenutka kad postigne puni plodonosni potencijal, ukoliko dokaže da je snosio troškove kupovine sadnica i reproduktivnih višegodišnjih biljaka i vinograda.
		c) Osobe pogođene Projektom bez formalnih prava koje obrađuju zemlju	Pravo na biranje plodova i tehničko drvo + Naknada u novcu jednaka zamjenskoj vrijednosti na osnovu vrste, godine i produktivne vrijednosti, uključujući vrijednost vremena potrebnog za uzgoj te kulture, kao i troškova mogućih ulaganja (rad i radna snaga) za zasad novog vinograda, voćnjaka i slično, do trenutka kad postigne puni plodonosni potencijal, ukoliko dokaže da je snosio troškove kupovine sadnica i reproduktivnih višegodišnjih biljaka i vinograda.

³⁰ Ukoliko je moguće, datum eksproprijacije zemljišta I stupanja u posjed se može odrediti tako da se postojeći usjevi mogu prikupiti prije početka građevinskih radova bez obzira na zrelost.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Vrsta gubitka	Primjena	Nosilac prava	Politika davanja naknade
Pogođeni vinogradi i voćnjaci koji još nemaju uroda	Mali vinogradi i voćnjaci koji još nemaju uroda	Formalni vlasnik, zakupac, neformalni vlasnik	Naknada u novcu za ulaganje u zasad novog vinograda ili voćnjaka, uključujući vrijednost vremena potrebnog za uzgoj mladog vinograda ili voćnjaka.
Drvena masa (zrela ili gotovo zrela)	Zemljište sa šumom/drvnom masom različitih vrsta	Formalni vlasnik, zakupac, neformalni vlasnik	Zamjenska vrijednost obračunava se na osnovu vrijednosti „šume na panju“ po tržišnoj cijeni
Šume bez zrele drvne mase	Zemljište sa šumom/šumskom vegetacijom bez zrelosti različitih vrsta	Formalni vlasnik, zakupac, neformalni vlasnik	Naknada u novcu za ulaganje u zasad nove šume, uključujući vrijednost vremena potrebnog za uzgoj mlade šume
Gubitak rasadnika	Rasadnik koji još nema uroda	Formalni vlasnik, zakupac, neformalni vlasnik	Naknada u novcu za ulaganje u sadni materijal (rasadni i drugi reproduktivni materijal).
Gubitak nepoljoprivredne djelatnosti	Poslovna djelatnost	Vlasnik	Naknada u novcu za premještanje djelatnosti uključujući naknadu za inventar i odgovarajući trošak ulaganja. + Naknada u novcu na jednokratnoj osnovi u iznosu od tri prosječna mjesečna primanja. + Troškovi premještanja. + Sve naknade za registraciju. + Odgovarajući nivo podrške za unapređenje vještina koji će biti određen prilikom analize socijalnog stanja, ukoliko je neophodan radi obnavljanja sredstava za život
Gubitak javne infrastrukture	Infrastruktura (ceste, vodosnabdijevanje, kanalizacioni sistem i sl.)	Relevantna tijela	Javna infrastruktura bit će zamijenjena prije uništavanja infrastrukturom istih ili boljih specifikacija.
Gubitak poslovne djelatnosti, prihoda ili zanimanja	Utjecaj na poljoprivrednu ili privrednu platu ili zaposlenje	Radnici, poljoprivredni posjednici, poljoprivredni proizvođači na imovini	U slučaju privremenog poremećaja izvora prihoda bit će isplaćena jednokratna naknada u iznosu od tri prosječna mjesečna primanja na nivou pogođene općine. Ako privremeni poremećaj izvora prihoda traje duže od 3 mjeseca, naknada treba obuhvatiti period ometanja (u zavisnosti od slučaja do slučaja), ali ne duži period od 6 mjeseci. + Obuka za alternativne poslove ukoliko je moguće. + Prioritet u zapošljavanju na projektu ukoliko je moguće i na osnovu pojedinačnih slučajeva
Gubitak pristupa uobičajenim resursima i objektima	Gubitak pristupa uobičajenim resursima u selu i objektima javne namjene u domaćinstvu	Zajednice ili domaćinstva	Zamjena javnog vlasništva ili objekta javne namjene (puteva i sl.) Pristup jednakim objektima javne namjene ili uslugama .
Privremeni utjecaj	Pogođeno zemljište	Pogođene osobe	Tržišna vrijednost tokom trajanja zakupa. Zemljište se mora vratiti u prvobitno stanje. Bolji

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Vrsta gubitka	Primjena	Nosilac prava	Politika davanja naknade
izazvan privremenim zauzimanjem zemljišta i svaka šteta na imovini			kvalitet zemljište koji je postignut stavljanjem humusa ne treba uklanjati, osim ukoliko je drugačije dogovoreno sa pogođenom osobom. + Odgovarajući trošak u skladu sa ovom matricom za pogođene kulture, voćnjake, rasadnike i sl. + Naknada za svaku štetu na imovini
Utjecaj projekta na ugrožene grupe	Utjecaj na ugrožene grupe	Ugrožene pogođene osobe: osobe koje žive u siromaštvu prema domaćim zakonima, domaćinstva čija je glava žena, samohrani roditelj, starija osoba, osoba sa invaliditetom ili dugotrajnim zdravstvenim problemom.	Uz sva prava koja su utvrđena u ovoj matrici, ugrožena pogođena populacija dobit će dodatnu pomoć u smislu dodatka u iznosu tromjesečnog primanja na nivou prosječne plate u FBH, uključujući pravnu pomoć tokom fizičkog premještanja. Ove pogođene osobe imaju prednost pri zapošljavanju na Projektu ukoliko je to moguće.
FIZIČKO PRESELJENJE			
Objekti ³¹ (stambeni, poslovni, industrijski ili institucionalni, pomoćni itd.)	Potpuni gubitak objekta ili djelimični gubitak pri čemu preostali dio objekta nije u upotrebljivom stanju.	a) Vlasnik sa formalnim pravom	Zamjenska imovina slične veličine i karakteristika ili Novčana naknada za objekat po punom zamjenskom trošku³² + Naknada za troškove preseljenja (naknada za selidbu) i naknada za druge troškove tokom preseljenja i jednokratna novčana naknada u iznosu od tri prosječne mjesečne zarade (naknada za tranziciju).
		b) Neformalni vlasnik (objekat izgrađen bez građevinske dozvole na vlastitoj parceli)	1) Ukoliko je legalizacija moguća Ista prava kao i kod legalnog vlasnika Ukoliko legalizacija nije moguća Novčana naknada za objekat prema zamjenskoj vrijednosti objekta³³ + Naknada za troškove preseljenja (naknada za selidbu) i naknada za druge troškove tokom preseljenja i jednokratna novčana naknada u iznosu od tri prosječne mjesečne zarade (naknada za tranziciju).
		c) Neformalni vlasnik (objekat izgrađen bez građevinske dozvole na tuđoj ili državnoj parceli)	Novčana naknada za objekat po zamjenskoj vrijednosti objekta³⁴ +

³¹ Transitional allowance isn't applicable for auxiliary objects, and is only applicable for physical displacement of residential structures.

³² Zamjenski troškovi podrazumijevaju tržišnu vrijednost imovine plus pravni troškovi stjecanja druge imovine, kao što su porezi i pristojbe koje se odnose na kupovinu druge imovine, uknjiženje u zemljišne knjige i sl. (pogledati spisak definicija).

³³ Troškovi građevinskog materijala po tržišnoj vrijednosti i rad potreban da se izgradi negdje drugo prema procjeni ovlaštenog sudskog procjenitelja.

³⁴ Troškovi građevinskog materijala po tržišnoj vrijednosti i rad potreban da se izgradi negdje drugo prema procjeni ovlaštenog sudskog procjenitelja.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Vrsta gubitka	Primjena	Nosilac prava	Politika davanja naknade
			Naknada za troškove preseljenja (naknada za selidbu) i naknada za druge troškove tokom preseljenja i jednokratna novčana naknada u iznosu od tri prosječne mjesečne zarade (naknada za tranziciju).
		d) Zakupac pogođenog objekta	Naknada za troškove preseljenja) i naknada za druge troškove tokom preseljenja i jednokratna novčana naknada u iznosu od tri prosječne mjesečne zarade (naknada za tranziciju)..
Neupotrebljivi (preostali) objekti	Neupotrebljivi (preostali) objekti	Sve osobe koje imaju prava na naknadu za gubitak objekata	U slučaju da preostali objekat na parceli nije ekonomski isplativ ili ne postoji fizička mogućnost korištenja objekta, može biti ekspropiriran na zahtjev pogođene osobe ³⁵ . Naknada se daje na način kako je predviđeno za tu vrstu objekta u skladu sa ovom matricom.
NEODREĐENI UTJECAJ			
Neodređeni utjecaj	Trajni ili privremeni gubitak	Vlasnik ili formalni korisnik	Svaki neodređeni utjecaj bit će ublažen u skladu sa principima i ciljevima Okvirne politike preseljenja.

³⁵ Mogućnost fizičke upotrebe i/ili fizičkih zapreka za upotrebu će procijeniti ovlašteni sudski procjenitelj na temelju svakog pojedinačnog slučaja.

5.1. Pomoć ugroženim osobama

Posebna pažnja i podrška bit će usmjerena na potrebe ugroženih grupa³⁶ na osnovu lične situacije takvih osoba te će se poduzeti odgovarajuće mjere za pružanje podrške takvim osobama. Ovu pomoć će pružati JP Ceste FBiH, po potrebi u saradnji sa općinskim službama za socijalnu skrb.

Kategorije ugroženih osoba u okviru Projekta, između ostalog, mogu biti:

- siromašne, odnosno nezaposlene osobe
- osobe sa invaliditetom ili hroničnim oboljenjem
- izbjeglice i interno raseljene osobe
- starije osobe i penzioneri
- domaćinstva čija su glava žene
- etničke manjine
- osobe bez zemljišta ili prava korištenja prema domaćim zakonima

Sa svakom ugroženom osobom pojedinačno bit će održani sastanci kako bi im se objasnili kriteriji za traženje pomoći i priznata prava, te utvrdile njihove potrebe u vezi sa otkupom zemljišta kao i načinom na koji se mogu zadovoljiti utvrđene potrebe. Sa ugroženim osobama će se obaviti konsultacije u pogledu pomoći koja im je potrebna i bit će im pružena pomoć u skladu sa njihovim potrebama.

Takva pomoć će uključivati, sljedeće stavke, u skladu sa potrebama utvrđenim za svaku pojedinačnu osobu/domaćinstvo:

- **neposredne posjete domovima ugroženih osoba/domaćinstava** (naročito u slučaju osoba sa invaliditetom ili hroničnim oboljenjem, ili starijih osoba)
- **pomoć tokom postupka isplate, kako bi se osiguralo da dobro razumiju dokumente potrebne za isplatu naknade kao i postupak isplate** (naročito kada se radi o starijim ljudima)
- **pomoć u pronalaženju i kupovini nove imovine**
- **pomoću u legalizaciji imovine, kada je potrebno**, za osobe bez zemljišta ili prava korištenja u skladu sa domaćim zakonima
- **pomoć u periodu nakon isplate** (tj. pomoć u pronalaženju kurseva za obuku s ciljem bolje mogućnosti zapošljavanja i davanja prednosti u zapošljavanju gdje je moguće – naročito za siromašne, odnosno nezaposlene osobe, pomoć u osiguranju novca od naknade i smanjenju rizika od zloupotrebe ili pljačke; provjera ponovnog uspostavljanja mreža solidarnosti na koje se ugrožena osoba oslanjala)

³⁶ Ugrožene osobe su osobe koje na osnovu rodne ili etničke pripadnosti, starosne dobi, fizičke ili mentalne nesposobnosti ili socijalnog statusa, mogu biti teže pogođene preseljenjem nego drugi i koje mogu imati ograničenu sposobnost da traže ili iskoriste pomoć za preseljenje i ostale vrste pomoći za razvoj (vidi definiciju u ovom Akcionom planu)

6. Metodologija procjene imovine

Procjenu zemljišta provest će nezavisni sudski vještaci za procjenu imovine (vještak za poljoprivredu i vještak za građevinu) koje će sa liste sudskih vještaka odabrati JP Ceste FBiH ili općina. Procjena zemljišta i imovine bit će provedena u periodu od januara do marta 2016.g.

Poljoprivredno i šumsko zemljište

Kako je propisano Zakonom o eksproprijaciji FBiH, naknada za zemljište određuje se kad god je to moguće u vidu druge odgovarajuće nekretnine čime se ranijem vlasniku omogućavaju približno isti uslovi korištenja.³⁷ *Isti uslovi korištenja* su zadovoljeni ukoliko su ispunjeni sljedeći kriteriji:

- prihvatljivo za pogođenog vlasnika /poljoprivrednog proizvođača,
- približno iste veličine,
- sličan ili bolji poljoprivredni potencijal, tj. plodnost, nagib, oblik parcele, izloženosti suncu, i
- nalazi se na razumnoj udaljenosti.

U slučaju kad se pogođenom vlasniku ne može ponuditi odgovarajuća nekretnina zato što se na prihvatljivoj udaljenosti ne može naći odgovarajuće poljoprivredno zemljište ili zemljište koje je na raspolaganju nije prihvatljivo vlasniku, organ koji provodi eksproprijaciju osigurat će pisani dokaz o neuspješnim nastojanjima da pronađe slično zemljište i isplatiti naknadu za takvo zemljište po punoj zamjenskoj vrijednosti.

Za poljoprivredno zemljište, zamjenska vrijednost predstavlja tržišnu vrijednost zemljišta jednakog produktivnog potencijala ili korištenja koje se nalazi u blizini pogođenog zemljišta, u periodu prije projekta ili prije raseljavanja, pri čemu se bira veća vrijednost, uz troškove pripreme zemljišta kako bi se dovelo na nivo sličan nivou pogođenog zemljišta, uključujući i troškove uknjižbe i naknade za prenos.

Zakonom o eksproprijaciji nije izričito uređena situacija kada se u zamjenu može ponuditi samo parcela manje površine ili slabijeg poljoprivrednog potencijala, te da li bi bilo prihvatljivo isplatiti razliku u novcu uz naknadu u naturi kako bi se namirila ta razlika u veličini ili potencijalu. U situacijama kada se ne može pronaći i ponuditi parcela jednake veličine ili potencijala, dok se mogu ponuditi manje parcele slabijeg potencijala, vlasniku će biti ponuđena mogućnost da dobije jedan dio naknade u naturi (zamjenska nekretnina – parcela) i dio u novcu. U tom slučaju treba izvršiti procjenu obje parcele, pogođene i zamjenske, kako bi se mogla izračunati razlika. U pravilu, ukoliko je razlika između utvrđenih vrijednosti manja od 10%, parcele se smatraju približno jednake i neće biti isplaćena naknada u novcu s ciljem namirenja razlike. U svakom slučaju, primjenjuju se zahtjevi postavljeni u Matrici prava (Tabela 6 ovog APP-a).

U situacijama djelimične eksproprijacije poljoprivrednog zemljišta u kojima bi vlasnik zemljišta ocijenio da preostali dio parcele nije odgovarajući za daljnju upotrebu u poljoprivredne svrhe ili u svakom slučaju kada bi zemljišna parcela ostala bez pristupnog puta, vlasnik može podnijeti zahtjev za eksproprijaciju cijele parcele u

³⁷Prema članu 45. Zakona o eksproprijaciji naknada za eksproprijiranu nekretninu određuje se, u pravilu, davanjem druge odgovarajuće nekretnine koja odgovara visini tržišne vrijednosti nekretnine koja se ekspropirira u istoj općini ili gradu, kojom se vlasniku nekretnine koja se ekspropirira omogućavaju približno isti uslovi korištenja kakve je imao koristeći tu nekretninu.

skladu sa odredbama člana 11. Zakona o eksproprijaciji. Takve situacije organi koji provode eksproprijaciju trebaju procjenjivati zasebno u svakom pojedinačnom slučaju, koristeći sljedeće kriterije za ocjenu podobnosti zemljišta za nastavak poljoprivredne djelatnosti:

- veličina preostalog dijela parcele,
- poljoprivredni potencijal preostalog dijela parcele u poređenju sa dijelom koji je ekspropiriran i
- mogućnost upotrebe mehanizovane poljoprivredne opreme na preostalom dijelu (mogućnost pristupa).

Građevinsko zemljište

Preferirana opcija za građevinsko zemljište koje treba biti predmet eksproprijacije će biti zamjena za alternativno zemljište u skladu s odredbama Zakona o eksproprijaciji. Kompenzacijski paket će uključivati naknadu za stambene kuće na određenom zemljištu.

Ako je stambeno zemljište zahvaćeno, ali sama kuća nije, naknada će obično biti u vidu novčane naknade. Novčana naknada će se pružiti po zamjenskom trošku, tj. tržišnoj vrijednosti zemljišta jednake veličine i upotrebe, sa sličnim ili boljim resursima i uslugama javne infrastrukture i koje se nalazi u blizini pogođenog zemljišta, prije premještanja, sa troškovima uknjižbe i naknade za prenos.

Kuće ili drugi objekti

Prilikom procjene zamjenske imovine, trebaju se u najvećoj mogućoj mjeri primijeniti sljedeći kriteriji:

- parcela na kojoj su kuće ili drugi objekti treba biti približno iste veličine,
- kuća bi trebala biti slične veličine i standarda, uključujući pristup komunalijama i
- kuća bi trebala biti smještena na razumnu udaljenost i biti sa sličnim potencijalom sa stanovišta životne egzistencije (pristup zapošljavanju ili poljoprivredi).

Ako su pogođenim osobama predloženi zamjenski objekti manjih dimenzija ili manje povoljnih karakteristika, potrebno je pogođenom vlasniku platiti razliku u vrijednosti prateći pristup sličan onome koji je opisan gore o naknadi za poljoprivredno zemljište.

Ako se pogođeni vlasnik odluči za novčanu kompenzaciju, a ne zamjensku imovinu ili ako se prikladna zamjenska imovina ne može utvrditi na tom području, stambeni objekti će se nadoknaditi u gotovini po punom zamjenskom trošku. Za *kuće i druge objekte*, je tržišna vrijednost materijala za izgradnju zamjenskog objekta u sličnom ili boljem području i približnog ili boljeg kvaliteta od pogođenog objekta, ili za popravku djelimično pogođenog objekta, sa troškovima prevoza građevinskog materijala do gradilišta, i troškovima radne snage i naknada za izvođača, te troškovima uknjižbe i prenosa. Pri utvrđivanju zamjenske vrijednosti, ne uzimaju se u obzir amortizacija nekretnina i vrijednost odnesenog materijala, niti se od vrijednosti pogođene imovine ne oduzima vrijednost eventualne koristi koja će proizići iz projekta. Također uključuje troškove niveliranja ili drugih priprema za novu građevinu ili upotrebu. Troškovi se obračunavaju u vrijeme kad se vrši zamjena imovine, a ako nije tako, u obračunu troškova se uzima u obzir inflacija.

Kulture i stabla

Za višegodišnje kulture i stabla bit će osigurana naknada po zamjenskoj vrijednosti. Određivanje pune zamjenske vrijednosti zahtijeva uzimanje u obzir samo jednogodišnjeg prinosa plodova, nego i trošak ponovne uspostave nasada (sadnice, priprema tla, đubrivo, itd), kao i prihod izgubljen u toku perioda potrebnog da se ponovno postigne prinos.

U mjeri u kojoj je to moguće, otkup zemljišta i stupanje u posjed bit će raspoređeni tako da sve preostale jednogodišnje kulture, nezavisno od stadija razvoja, mogu biti ubrane prije početka građevinskih radova. Za

jednogodišnje kulture ubrane prije ulaska u posjed neće biti isplaćena naknada. Za jednogodišnje kulture koje se ne mogu ubrati prije ulaska u posjed ili kulture koje su oštećene građevinskim radovima bit će pružena naknada prema punoj tržišnoj

Za jednogodišnje kulture koje se ne mogu ubrati prije stupanja u posjed zemljišta ili koje su oštećene građevinskim radovima bit će isplaćena naknada po punoj tržišnoj zamjenskoj vrijednosti, u skladu sa odredbama Matrice prava (Tabela 6 ovog APP-a).

Za utvrđivanje pune zamjenske vrijednosti treba uzeti u obzir ne samo prinos usjeva tokom jedne godine, nego i troškove ponovnog uspostavljanja zasada (sadnice, priprema tla, đubrivo, itd), kao i prihod izgubljen u toku perioda potrebnog da se ponovno postigne prinos.

Iznos naknada treba računati u skladu sa principom pune zamjenske vrijednosti, pri čemu se stopa naknade C za stablo određuje primjenom sljedeće formule:

$$C = V \times D + C_P + C_L$$

V – prosječna tržišna vrijednost uzgoja jednog stabla za jednu godinu

D – prosječno vrijeme potrebno za ponovni uzgoj stabla do produktivnog nivoa odraslog stabla, u godinama

C_P – trošak sadnje (sadnica, priprema tla, početno đubrenje)

C_L – troškovi rada potrebni za održavanje kulture tokom perioda koji je potreban za ponovni uzgoj na prethodni produktivni nivo

Obračunati jedinični iznos C se zatim primjenjuje na cijelu parcelu pod pretpostavkom prosječne gustoće ili na osnovu preciznog brojanja svih stabala.

Iznos naknade bit će ostvaren za sljedeće faze razvoja biljke (stabla):

- sadnica,
- mlada biljka, nije produktivna,
- mlada biljka, produktivna i
- zrela biljka.

Za razliku od višegodišnjih zasada voćki, na kojima se plodovi mogu ubirati tokom dužeg perioda, većina komercijalnih vrsta stabala daju prinos samo jednom, kao što je slučaj i sa jednogodišnjim kulturama. Zamjenska vrijednost bi stoga trebala biti u skladu sa odredbama Matrice prava. Ukoliko se pogođena komercijalna šuma ne može posjeći prije stupanja u posjed zemljišta, princip naknade će biti sličan onome koji smo opisali za jednogodišnje kulture, uzimajući u obzir tržišnu vrijednost izgubljene drvene građe.

7. Konsultacije i učešće

Jedinica za provedbu projekta (JPP), zajedno sa predstavnicima općinskih organa nadležnih za eksproprijaciju, odgovorna je za komunikaciju sa pogođenim zajednicama, osobama pogođenim Projektom i predstavnicima Mjesnih zajednica. JPP će pomagati općinama u tumačenju zahtjeva postavljenih u OPP-u i APP-u.

JPP će, zajedno sa uključenim općinama, provoditi javne konsultacije i pružati informacije koje će sadržati glavna pitanja bitna za Projekat. Odmah nakon zvaničnog početka Projekta, sve zainteresirane strane će biti blagovremeno obaviještene o opsegu Projekta i kontaktima za dodatne upite, raspoloživim mehanizmima za pritužbe i objavljivanju javno dostupnih dokumenata Projekta putem:

- oglašavanja u lokalnim dnevnim medijima,
- web stranice JP Ceste FBiH (<http://www.jpfbih.ba>),
- web stranica uključenih općina.

APP će biti objavljen na lokalnim jezicima i engleskom jeziku na navedenim web stranicama, i dostupan u štampanom obliku u prostorijama uključenih općina, te prostorijama JP Ceste FBiH, na sljedećoj adresi:

SJEDIŠTE JAVNOG PREDUZEĆA "CESTE FBiH"

Adresa: Terezija 54, 71000 Sarajevo

URED U MOSTARU JAVNOG PREDUZEĆA "CESTE FBiH"

Adresa: Ulica Ante Starčevića bb, Mostar

Pored toga, nakon zvaničnog početka postupka otkupa zemljišta, a u skladu sa Programom provedbe Akcionog plana preseljenja iz poglavlja 10. ovog APP-a, predstavnici općina, JP Ceste FBiH i ovlašteni sudski vještaci za procjenu imovine običi će pogođene vlasnike/korisnike imovine kojima će objasniti utjecaje Projekta na njihovu imovinu i sa kojima će provesti konsultacije o utjecajima, naročito u pogledu preciznog putnog pravca u odnosu na svaku zemljišnu parcelu. Pristup informacijama za ugrožene grupe omogućit će JPP, na odgovarajući način za svaku osobu/domaćinstvo u skladu sa konkretnim potrebama odnosno situacijom, u saradnji sa općinskom službom za socijalna pitanja.

Pretpostavke objavljivanja informacija i konsultacije tokom pripreme nacrtu konačnog APP-a:

Nacrt APP-a bit će objavljen u januaru 2016. na prethodno opisani način, a javne konsultativne sastanke će organizirati JPP u februaru 2016. u području Projekta. Sve zainteresirane strane imat će mogućnosti da dostave pitanja od interesa i mišljenja u pogledu APP-a kako usmeno tako i u pisanoj formi. Sva pitanja će biti pažljivo razmotrena. Zapisnici sa javnih konsultativnih sastanaka bit će objavljeni na web stranici JP Ceste FBiH. Zapisnik sa sastanka, kao i datum i spisak učesnika bit će priloženi uz APP u vidu aneksa. Konačni APP bit će javno objavljen u februaru 2016.

Sva dodatna projektna dokumentacije i nove informacije bit će redovno javno objavljivane na web stranici JP Ceste FBiH.

Javni konsultativni sastanci

JPP će, zajedno sa relevantnim općinama, zakazivati i održavati redovne sastanke sa predstavnicima različitih interesnih grupa, na sljedeći način:

- Javni konsultativni sastanci imaju za cilj da se osiguraju redovna okupljanja svih interesnih grupa i otvoreni su za sve zainteresirane strane. Tokom ovih sastanaka, JPP će predstaviti područje pokrivanja Projekta, očekivane utjecaje i planirane mjere ublažavanja. Učesnici će imati priliku da iznesu svoja mišljenja i primjedbe u pogledu Projekta, kao i da predlože moguća rješenja za probleme koji se pojave, što će biti dokumentirano i rješavano na odgovarajući način u izvještajima o monitoringu za pritužbe koje se prime i aktivnostima koje se preduzmu a koje priprema JPP. Ukoliko bude neophodno, bit će održani zasebni sastanci kako bi se osiguralo da uključivanje interesnih grupa bude pravičan po pitanju rodne ravnopravnosti. Prvi javni sastanak bit će organiziran u februaru 2016. i održavat će se najmanje svaka tri mjeseca tokom provedbe projekta.
- Konsultativni sastanci na nivou lokalne zajednice imaju za cilj uključivanje pojedinaca, domaćinstava i privrednih subjekata koji su pogođeni građevinskim aktivnostima u procesu konsultacija, i bit će organizirani po potrebi u lokalnim zajednicama.
- Individualni konsultativni sastanci imaju za cilj uključivanje pojedinih zainteresiranih strana u pogledu konkretnih pitanja, i bit će organizirani po potrebi.

Sve zainteresirane strane bit će obaviještene o tačnom datumu, vremenu i mjestu održavanja konsultativnih sastanaka najmanje 7 dana unaprijed, objavljivanjem putem web stranica JP Ceste FBiH i uključenih općina, kao i u lokalnim novinama, putem radio i TV stanica.

Sažeci zaključaka sa tih konsultativnih sastanaka i održanih javnih rasprava objavit će JPP na svojoj web stranici.

Formalni zahtjev pristupa informacijama

Kao javno preduzeće, JP Ceste FBiH je također obavezno, u skladu sa *Zakonom o slobodi pristupa informacijama u FBiH*³⁸ ("ZOSPI"), obezbijediti pravo pristupa informacijama interesnim grupama, uključujući svako fizičko ili pravno lice. U okviru svojih mogućnosti, JP Ceste FBiH je dužno poduzimati sve potrebne mjere pružanja pomoći fizičkoj ili pravnoj osobi koja traži da ostvari svoje pravo. JP Ceste FBiH može, izuzetno, ograničiti utvrđivanjem izuzetka u svakom pojedinačnom slučaju, samo na način, pod uslovima i u situacijama utvrđenim ZOSPI-jem (kao što su, na primjer, zaštita postupka donošenja odluka u javnom organu ili zaštita privatnosti treće osobe i slično). U slučaju prijema formalnog zahtjeva za pristup informacijama, JP Ceste FBiH će primjenjivati odredbe i procedure predviđene ZOSPI-jem. Formalni zahtjev se dostavlja u pismenom obliku na jednom od službenih jezika FBiH. Zahtjev se može dostaviti lično, poštom, telefaksom, elektronskom poštom ili putem online obrasca za upite.

U slučaju kada JP Ceste FBiH ne raspolaže informacijama traženih zahtjevom, kao i u slučaju da da nema pristup traženoj informaciji, obavezno je, najkasnije 8 dana po prijemu, zahtjev proslijediti onoj instituciji ili pravnom licu koje može po tom zahtjevu postupiti, te o tome obavijestiti podnositelja zahtjeva. U roku od 15 dana po prijemu

³⁸ Službene novine FBiH, br. 32/01

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

zahtjeva, JP Ceste FBiH je dužno obavijestiti podnosioca zahtjeva o tome je li mu pristup informacijama odobren ili odbijen³⁹.

Ukoliko JP Ceste FBiH odobri pristup traženim informacijama u cijelosti ili djelomično, o tome obavještava podnosioca zahtjeva.

Obrazac za upućivanje formalnog zahtjeva za pristup informacijama je dat u Aneksu 7 ovog APP-a.

³⁹ U slučaju izuzetaka i potrebe ispitivanja povjerljivih komercijalnih informacija i ispitivanja javnog interesa, rok se može, u skladu sa ZOSPI-
jem, produžiti. Podnositelj zahtjeva mora se obavještavati o svim radnjama i razlozima produženja roka.

8. Mehanizam za pritužbe

JP Ceste FBiH uspostavi će Centralnu komisiju za registar pritužbi (CKP) čiji je zadatak da prima i upravlja pritužbama kroz Centralnu evidenciju pritužbi, te osigura da osobe pogođene Projektom budu u potpunosti informirane o mehanizmima za pritužbe tako što će objaviti podatke o postojanju Komisija, dostupnosti Centralne evidencije pritužbi, njenoj namjeni, podatke o osobama za kontakt i proceduri za upućivanje pritužbi u pogođenim područjima. CKP služi podjednako i kao centar za informacije o Projektu i kao mehanizam za pritužbe, dostupan za sve pogođene implementacijom svih pod-projekata. Komisija je odgovorna za prijem pritužbi/komentara i odgovor na iste, za pritužbe i komentare koje dostave sljedeće dvije grupe:

- Osobe direktno pogođene Projektom, uključujući one pogođene utjecajima u vezi sa otkupom zemljišta,
- Stanovnici koji žive u području izvedbe Projekta koji imaju interesa u Projektu, odnosno koji su pogođeni Projektom.

Informacije o CKP i obrascu za pritužbe (priložen kao Aneks 9 ovog APP-a) bit će dostupne na:

- web stranici JP Ceste FBiH (www.jpcfbi.ba) i u prostorijama JP Cesta FBiH u štampanom obliku,
- oglasnim tablama i prostorijama uključenih općina u štampanom obliku.

Pored toga, JP Ceste FBiH će u distribuirati brošuru relevantnim općinama a koja će sadržati informacije o ulozi Komisije za pritužbe i kontakt podatke za dostavljanje pritužbi/komentara.

Svi komentari ili pitanja od interesa mogu se dostaviti CKP-u usmeno (lično ili putem telefona) ili u pisanoj formi popunjavanjem obrasca za pritužbu (poštom, faksom ili ličnom dostavom na adrese, odnosno brojeve koji su navedeni u daljem tekstu ili putem elektronske pošte na adresu zalbena@jpcfbi.ba), bez troškova za podnositelja pritužbe. Pritužbe se mogu dostaviti i anonimno. Obrazac za pritužbe može se dostaviti direktno i relevantnim općinama, koje su nadležne za proces eksproprijacije ili Izvođaču, koji će pritužbe/komentare bez odgađanja dostavljati CKP-u kako bi CKP obradio pritužbe/komentare (evidentiranje, slanje potvrde o prijemu i odgovaranje na pritužbe u rokovima definisanim ispod).

Sve pritužbe bit će evidentirane i bit će im dodijeljen broj, kao i izdata potvrda o prijemu u roku od 3 radna dana. Centralna evidencija pritužbi bit će vođena zasebno od evidencije o pritužbama koje su podnesene u pogledu postupka preseljenja i za registrirane pripadnike zajednice koji su pod utjecajem neke aktivnosti vezane za građevinske radove u svim sekvencama. Evidencija će sadržati sve neophodne elemente za razvrstavanje pritužbi po rodnoj pripadnosti osoba koje ih ulože kao i po vrsti pritužbe. Svaka pritužba će biti evidentirana u registar sa sljedećim informacijama:

- opis pritužbe,
- datum potvrde o prijemu koja se šalje podnositelju pritužbe,
- opis radnji koje su preduzete (istraga, korektivne mjere) i
- datum rješavanja i završetka predmeta / dostavljanja povratnih informacija podnositelju pritužbe.

Ukoliko je pritužba/žalba neodređena ili nije dovoljno jasna, CKP je u obavezi dati savjet kako da se preformulira podnesak, kako bi pritužba/žalba bila jasna, s ciljem da se CKP-u omogući kompetentno odlučivanje, a u najboljem interesu osoba pogođenih Projektom. CKP će preduzeti sve opravdane napore da riješi predmet pritužbe po njenom prijemu. Ukoliko CKP ne može riješiti probleme koji su predmet pritužbe neposrednim

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

korektivnim mjerama, bit će utvrđena dugoročna korektivna mjera. Podnositelj će biti obaviješten o predloženim korektivnim mjerama i korektivnim radnjama koje se preduzimaju u nastavku u roku od 14 radnih dana po izdavanju potvrde o prijemu pritužbi.

Ukoliko se određeno pitanje pokrenuto u okviru mehanizma za pritužbe ne može riješiti i ukoliko nije potrebno preduzimanje radnji, podnositelju će biti dostavljeno detaljno objašnjenje/obrazloženje o tome zašto pitanje nije rješavano. Odgovor će također sadržati pojašnjenje o tome kako osoba / organizacija koja je podnijela pritužbu može nastaviti postupak u slučaju da nije zadovoljna ishodom.

Svako ponavljanje okolnosti koje su već dovele do određene pritužbe, uprkos tome što je o njima već odlučeno, neće biti prepreka pogođenim osobama ili osobama pod utjecajem takvih okolnosti da ponovo podnesu pritužbu.

CKP će na tromjesečnoj osnovi objavljivati izvještaje o broju i vrsti pritužbi/komentara koje je rješavala i riješila, razvrstane po rodnoj pripadnosti podnositelja i vrsti pritužbe /komentara na web stranici JP Cesta FBiH.

U svakom trenutku, podnositelji pritužbe mogu tražiti druga pravna sredstva u skladu sa važećim zakonima u FBiH.

Dijagram toka za obradu pritužbi dat je u Aneksu 8, a obrazac za pritužbe u Aneksu 9 APP-a.

Kontakt podaci za upite i pritužbe:

JP Ceste FBiH

N/p: Rukovoditelj JPP-a

Javno preduzeće "Ceste FBiH"

Adresa: Terezija 54, 71000 Sarajevo

T: +387 33 250 370, F: +387 33 250 400

9. Institucionalna rješenja i Tim za provedbu

9.1. Odgovornost za provedbu

Akcijski plan preseljenja provodit će JP Ceste FBiH, odnosno njegova Jedinica za provedbu projekta (JPP). JPP će nadgledati cjelokupnu provedbu projekta, sarađivati sa općinama, izvođačem koji bude angažiran za građevinske radove, i nezavisnim sudskim vještacima za procjenu imovine (vještak za poljoprivredu i vještak za građevinu po potrebi) koje sa liste ovlaštenih sudskih vještaka odaberu JP Ceste FBiH ili općine.

U tabeli koja slijedi dat je pregled obaveza i rješenja za provedbu zahtjeva iz APP-a.

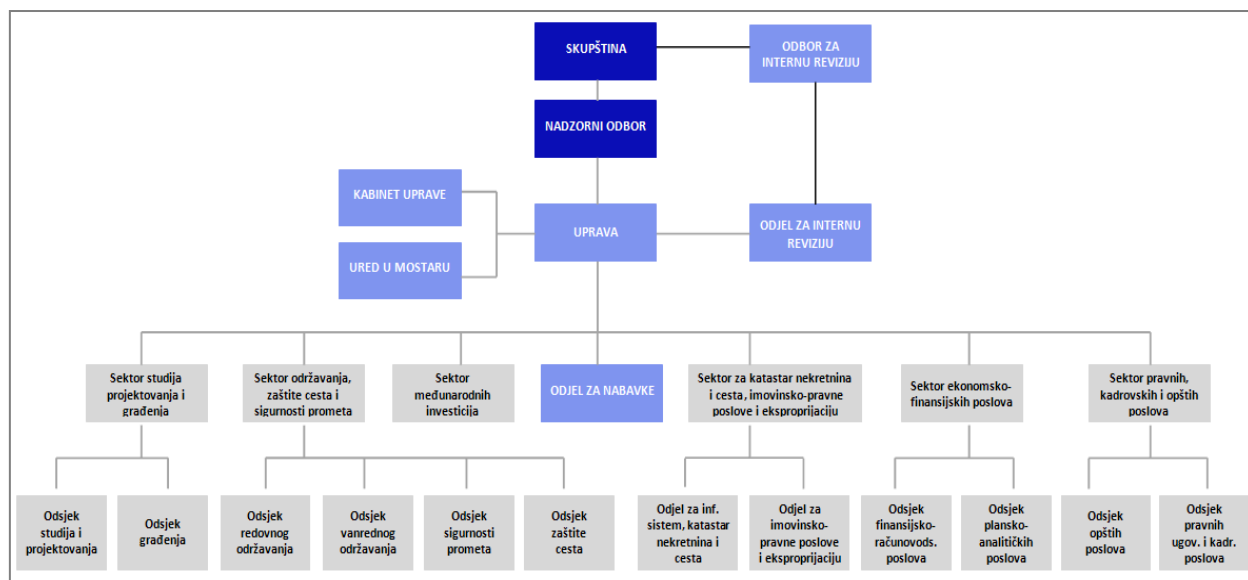
Tabela 7: Organizacione obaveze i rješenja

Zadatak	Odgovorni subjekat
Pružanje informacija i dokumenata svim osobama pogođenim projektom zajednicama i organizacija javnih sastanaka	JP Ceste FBiH
Vođenje evidencije o konsultativnim aktivnostima	JP Ceste FBiH
Neposredna komunikacija sa vlasnicima i korisnicima i posjete istima	JP Ceste FBiH i uključene općine kao organi nadležni za eksproprijaciju
Procjena imovine za otkup	Nezavisni sudski vještaci za procjenu imovine
Zaključivanje sporazuma prije eksproprijacije	JP Ceste FBiH
Eksproprijacija imovine u slučaju da nisu zaključeni sporazumi	Općina
Pružanje pomoći ugroženim osobama / domaćinstvima	JP Ceste FBiH u saradnji sa općinskim odjelima nadležnim za socijalnu skrb, raseljene osobe i izbjeglice
Isplata / obezbjeđivanje naknade	JP Ceste FBiH
Pružanje pomoći za preseljenje	JP Ceste FBiH
Praćenje i izvještavanje u pogledu otkupa zemljišta	JP Ceste FBiH /Nezavisni stručnjak za praćenje postupka otkupa
Praćenje i izvještavanje u pogledu privremenog korištenja zemljišta koje se provodi nakon početka građevinskih radova	Izvođač
Upravljanje pritužbama	CKP (prijem, slanje potvrde o prijemu i obrada pritužbi) Općine/izvodač (prijem pritužbi i prosljeđivanje CKP-u na daljnju obradu)

9.2. Institucionalni kapaciteti

Institucionalni kapaciteti JP Ceste FBiH su dovoljni za izvođenje svih zadataka koji se odnose na provedbu APP-a. Organizaciona struktura JP Ceste prikazana je na Slici 7 u nastavku.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Slika 10: Organizacija JP Ceste FBiH

JPP koja će biti zadužena za provedbu APP-a trenutno ima 7 članova, a to su:

- Uposlenici Odjela za međunarodna ulaganja,
- Uposlenici Odjela studija, projektovanja i građenja,
- Uposlenici Odjela za katastar nekretnina i cesta i Odjela za imovinsko pravne poslove i eksproprijaciju,
- Međunarodni konsultant angažiran za pružanje podrške JPP-u.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

10. Raspored implementacije APP-a

Tabela 8: Okvirni raspored implementacije APP-a⁴⁰

Br°	Aktivnost	Odgovornost	2015	2016												2017
			Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan
Finalizacija i javna rasprava APP-a																
1.	Objava nacрта APP-a	JP Ceste FBiH														
2.	Javna rasprava	JP Ceste FBiH														
3.	Objava finalnog APP-a	JP Ceste FBiH														
Pripremne aktivnosti za otkup zemljišta																
4.	Priprema i podnošenje zahtjeva za eksproprijaciju (uključujući i Elaborat eksproprijacije)	JP Ceste FBiH														
5.	Izlazak na teren (posjeta svim pogođenim parcelama i imovinama)	JP Ceste FBiH / Općina / Sudski vještaci za procjenu imovine														
6.	Procjena imovine	Sudski vještaci za procjenu imovine														
7.	Javna rasprava	JP Ceste FBiH														
8.	Individualna saslušanja sa pogođenim vlasnicima/korisnicima	Općina														
9.	Izdavanje odluka o eksproprijaciji	Općina														
10.	Pregovori oko iznosa naknade i isplata naknade	JP Ceste FBiH / Općina														
11.	Javna rasprava	JP Ceste FBiH														
Završetak otkupa zemljišta																
12.	Prenos vlasništva (upis prava vlasništva i drugih stvarnih prava u vezi stečene imovine)	JP Ceste FBiH / Zemljišne knjige														

⁴⁰ Ovaj okvirni raspored pripremljen je za 7 dionica čija se gradnja/rekonstrukcija očekuje krajem 2016. ili 2017. godine prema trenutnim procjenama. Gradnja/rekonstrukcija preostale 2 dionice se očekuje dinamičkom, kako slijedi: dionice Bihać 4-Ripač i Vitalj-Olovo u 2018. godini. Okvirni raspored implementacije APP-a za ove 2 dionice će pratiti iste faze kao i gore opisanih 7 dionica, ali sa vremenskom linijom u 2017. godini, tj. u godini prije godine zgradnje.

11. Monitoring, ocjenjivanje i izvještavanje

Monitoring otkupa zemljišta i procesa preseljenja provodit će JPP s ciljem:

- provjere da sve aktivnosti napreduju prema planu i da se poštuju zacrtani rokovi;
- osiguranja da se standard života osoba pogođenih Projektom vrati na isti nivo ili poboljša;
- procjene da su mjere naknade / obnove dovoljne;
- identificiranja svakog problema /(uključujući praćenje upravljanja pritužbama u smislu evidentiranja i odgovaranja na pritužbe u okviru utvrđenih rokova);
- utvrđivanja načina za ublažavanje svakog identificiranog problema.

JPP će voditi bazu podataka o otkupu zemljišta u pogledu vlasnika/ korisnika nekretnina koje su pogođene. Ovi podaci/informacije će se povremeno ažurirati kako bi se pratio napredak tih vlasnika/korisnika.

Pokazatelji koji će se koristiti za monitoring uključivat će naročito sljedeće stavke:

- Ukupna potrošnja na eksproprijaciju i isplatu naknada
- Broj osoba pogođenih Projektom po kategorijama i broj domaćinstava pogođenih Projektom po kategorijama
- Broj objekata (stambenih i nestambenih) identificiran za rušenje
- Broj javnih sastanaka i konsultacija sa pogođenim osobama
- Broj i postotak pojedinačnih sporazuma o naknadi koji su potpisani prije početka građevinskih radova
- Broj osoba koje su zatražile specijalnu pomoć i vrsta pomoći koja je blagovremeno pružena ugroženim pojedincima/domaćinstvima
- Broj osoba koje su dobili naknadu u novcu tokom perioda monitoringa razvrstanih po vrsti naknade i klasi iznosa
- Broj i iznos isplata za vraćanje izgubljenog prihoda
- Broj i vrsta pritužbi koje je primila CŽK koje se odnose na otkup zemljišta (broj podnesenih pritužbi, broj i postotak pritužbi riješenih u postavljenom roku, broj i postotak osoba koje su zadovoljne ishodom, tj. odgovorom koje su dobile na svoju pritužbu/komentar, razvrstanih po rodnoj pripadnosti podnositelja), te broj sudskih postupaka pokrenutih u vezi sa otkupom zemljišta.

JPP će pripremiti i SB dostaviti godišnji Izvještaj o napretku Projekta uključujući napredak postignut u provedbi APP-ova.

12. Troškovi i budžet

Troškove postupka otkupa zemljišta finansirat će isključivo JP Ceste FBiH kao korisnik eksproprijacije. Sredstva potrebna za otkup zemljišta rezervirana su i izdvojena u Poslovnom planu JP Ceste Federacije za 2016.g., koji usvaja Vlada FBiH.

Ukupni troškovi otkupa zemljišta za svih 9 dionica procijenjen je na 555.000,00 eura. Troškovi po dionicama dati su u tabeli ispod.

Troškovi su proračunati u skladu sa dostupnim idejnim elaboratima eksproprijacije. Procjene nekretnina nisu provedene od strane sudskih vještaka do danas; stoga, detaljan pregled naknada po kategorijama zemljišta ili objekata nije dostupan u ovoj fazi Projekta.

Tabela 9: Predračun troškova za otkup zemljišta i preseljenja

Br.	Dionica	Procijenjeni troškovi otkupa zemljišta
1.	Donji Vakuf 1 - Turbe	120.000 eura
2.	Bihać 4 – Ripač	250.000 eura
3.	Ustikolina – Goražde 8	50.000 eura
4.	Skokovi - Srbljani	25.000 eura
5.	Granica BiH/RH (Izačić) - Bihać	25.000 eura
6.	Mostar centar - Gnojnice	10.000 eura
7.	Tasovčići - Čapljina	25.000 eura
8.	Šićki Brod 3 - Živinice ¹	25.000 eura
9.	Vitalj - Olovo	25.000 eura

Aneks 1 – Detaljan opis ključnih odredbi Zakona o eksproprijaciji FBiH

Javni interes i svrha eksproprijacije

Nekretnina može biti eksproprisana samo u slučaju kad je utvrđen javni interes za izgradnju objekata odnosno izvođenje drugih radova na toj nepokretnosti. Nekretnina se može eksproprisati, ako je to potrebno, za izgradnju saobraćajne infrastrukture, privrednih, komunalnih, zdravstvenih, obrazovnih i objekata kulture, objekata odbrane, administrativnih i drugih objekata u javnom interesu, kada se ocijeni da će korištenje nekretnine u svrhu radi koje se predlaže eksproprijacija proizvesti veću korist od one koja se postiže ako se nekretnina nastavi koristiti na prethodan način.

Eksproprijacija može biti provedena za potrebe Federacije BiH, kantona, gradova, općina, javnih preduzeća i javnih ustanova, osim ako zakonom nije drugačije određeno.

Izuzetno, eksproprijacijom se može ustanoviti služnost za dobrobit građana radi postavljanja vodovodnih i kanalizacionih cjevovoda, električnih i telefonskih kablova, plinovoda i u drugim slučajevima predviđenim zakonom.

Javni interes može biti utvrđen Odlukom a u određenim slučajevima može se utvrditi i zakonom.

Javni interes će se smatrati utvrđenim, za određeno područje, ako je donesen regulacioni plan ili urbanistički projekat za to područje.

Odluku o utvrđivanju javnog interesa, nakon što korisnik eksproprijacije podnese prijedlog za eksproprijaciju zajedno sa elaboratom, donosi: Vlada FBiH prilikom gradnje ili izvođenja radova koji će se provesti na području dvaju ili više kantona (na temelju prethodnog mišljenja kantonalne vlade), Vlada kantona kada se građenje ili radovi obavljaju na području dviju ili više općina (nakon prethodno pribavljenog mišljenja općinskih vijeća), ili Općina kada se građenje ili drugi radovi obavljaju na području jedne općine.

Postupak eksproprijacije

Postupak eksproprijacije se sastoji od sljedećih koraka:

1. Pripremne radnje za eksproprijaciju. Korisnik eksproprijacije koji namjerava predložiti eksproprijaciju može zahtijevati da mu se, zbog izrade investicionog elaborata, podnošenja prijedloga za utvrđivanje javnog interesa ili podnošenja prijedloga za eksproprijaciju, dozvoli da na određenoj nekretnini izvrši potrebne pripremne radnje kao što su ispitivanje stabilnosti tla, premjeravanje zemljišta i drugo. Prijedlog se podnosi općinskoj službi za upravu za imovinsko-pravne poslove.
2. Nadležan organ donosi Odluku o utvrđivanju javnog interesa, kao što je naprijed navedeno.
3. Korisnik eksproprijacije je dužan dokazati da je prethodno sa vlasnikom nekretnine pokušao sporazumno riješiti pitanje sticanja prava vlasništva nad određenom nekretninom.
4. Korisnik eksproprijacije podnosi prijedlog, zajedno sa dokumentacijom navedenom u članu 24. Zakona, za eksproprijaciju općinskoj službi za upravu.

Ako je potrebno, prijedlog može sadržavati i zahtjev za privremeno zauzimanje drugog zemljišta potrebnog za izgradnju objekta ili obavljanje radova u javnom interesu. Ovaj zahtjev se može također podnijeti posebno.

5. Općinska služba za upravu je dužna, bez odlaganja, obavijestiti vlasnika nekretnine o podnesenom prijedlogu za eksproprijacije. Nakon podnošenja prijedloga za eksproprijaciju korisnik eksproprijacije i vlasnik nekretnine mogu do pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji sporazumno riješiti pitanje prijenosa prava vlasništva kao i naknade na određenoj nekretnini u kojem slučaju se postupak eksproprijacije obustavlja.

6. Na zahtjev predlagača eksproprijacije izvršit će se zabilježba eksproprijacije u zemljišnim i drugim javnim knjigama u kojima se vode podaci o nekretnini.
7. Općinska služba za upravu je dužna saslušati vlasnika nekretnine o činjenicama u vezi sa eksproprijacijom.
8. Općinska služba za upravu donosi rješenje o eksproprijaciji, nakon završetka postupka po hitnoj osnovi. Žalba protiv ovog rješenja može biti dostavljena Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove (u Zakonu spomenuta samo kao "Federalna uprava"). U slučaju da postoji neslaganje zemljišnoknjižnog i faktičkog stanja na nekretnini (što se često dešava), općinska služba za upravu raspraviti će pravo vlasništva kao prethodno pitanje (član 27).
9. Poslije pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji, općinska služba za upravu dužna je bez odlaganja zakazati i održati usmenu raspravu za sporazumno određivanje naknade za ekspropriisanu nekretninu.
10. Ako se ne postigne sporazum o naknadi u roku od dva mjeseca (ili manje ako općinska služba za upravu odluči tako) od dana pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji, općinska služba za upravu dostavit će, bez odlaganja, pravomoćno rješenje o eksproprijaciji sa svim spisima nadležnom sudu na čijem području se nalazi ekspropriisana nekretnina zbog određivanja naknade. Nadležni sud po službenoj dužnosti u vanparničnom postupku rješava o visini naknade za ekspropriisanu nekretninu.
11. Korisnik eksproprijacije stiče pravo na posjed ekspropriisane nekretnine danom pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji ukoliko je do tada ranijem vlasniku isplatio naknadu za ekspropriisanu nekretninu, odnosno predao u posjed drugu odgovarajuću nekretninu. Iznimke su hitni slučajevi ili izbjegavanje znatnije štete, kada Vlada FBiH može na zahtjev korisnika eksproprijacije koji je iznio valjane razloge za potrebu hitnog stupanja u posjed nekretnine riješiti da mu se ta nekretnina preda u posjed prije pravomoćnosti, odnosno konačnosti rješenja o eksproprijaciji. Ako se u kasnijoj proceduri prijedlog odbaci, korisnik eksproprijacije je dužan nadoknaditi štetu koju je vlasniku prouzrokovao stupanjem u posjed nekretnine.
12. Uknjižba prava vlasništva izvršit će se na osnovu pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji i dokaza o isplaćenju naknade ukoliko je tim rješenjem određena naknada u novcu, odnosno dokaza o sticanju prava vlasništva ranijeg vlasnika na drugoj odgovarajućoj nekretnini.

Potpuna i nepotpuna eksproprijacija

Potpuna eksproprijacija omogućava korisniku da dobije vlasništvo nad ekspropriisanom nekretninom, dok prethodnom vlasniku prestaju pored prava vlasništva ranijeg vlasnika i druga prava na toj nekretnini.

Nepotpunom eksproprijacijom se ustanovljava služnost na zemljištu i zgradi kao i zakup zemljišta i zgrade na određeno vrijeme. Zakup se može ustanoviti samo u slučaju kada se zemljište, s obzirom na svrhu za koju se zakup predlaže, ima koristiti samo na ograničeno vrijeme, a najviše do pet godina.

U slučaju kada bi se nepotpunom eksproprijacijom pogoršala ekonomska situacija vlasnika nekretnine ili ukoliko od korištenja ostatka nekretnine ne bi bilo koristi, raniji vlasnici, koji su pogođeni nepotpunom eksproprijacijom njihove nekretnine, imaju pravo zahtijevati potpunu eksproprijaciju i odgovarajuću naknadu. Nadležna služba mora po službenoj dužnosti informisati ovakve vlasnike zemljišta o njihovim pravima.

Poništenje Odluke o eksproprijaciji i odustajanje od prijedloga za eksproprijaciju

Korisnik eksproprijacije može do pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji potpuno ili djelimično odustati od prijedloga za eksproprijaciju, a djelimično odustajanje neće biti dopušteno ako bi time bila povrijeđena prava vlasnika nekretnine i ako vlasnik istakne takav prigovor.

Zahtjev za poništenje odluke o eksproprijaciji raniji vlasnik može podnijeti nakon isteka tri godine od dana važenja odluke ako korisnik eksproprijacije nije izvršio znatnije radove na tom objektu.

Po zahtjevu za poništenje odluke (rješenja) o eksproprijaciji i po odustanku od prijedloga za eksproprijaciju rješava općinska služba za upravu.

Naknada

Član 31. Zakona propisuje da se naknada mora dati prije formalnog prijenosa vlasništva nad eksproprianom nekretninom. Naknadu nastalih troškova u postupku eksproprijacije snosi korisnik eksproprijacije. Opće načelo Zakona o eksproprijaciji je da naknada treba biti pružena u visini tržišne vrijednosti (član 12.). Prema zakonu, tržišna vrijednost se izračunava na osnovu cijene na području u kojem se nekretnina ekspropriše, koja može biti postignuta za određenu nekretninu na tržištu, a koja zavisi od ponude i potražnje u trenutku njenog određivanja (član 46.).

Naknada za zemljište se daje na osnovu vrste zemljišta (poljoprivredno zemljište, šumsko, voćnjaci, itd.) i koristi koje vlasnik može imati ako zemljište ne bi bilo ekspropriano.

U Zakonu o eksproprijaciji FBiH (član 45.) propisano je da za eksproprijaciju bespravno izgrađenih objekata nema naknade, te da osobe koje su izgradile te objekte mogu iste ukloniti u roku koji odredi zaduženi općinski odjel, ili će općina organizovati postupak uklanjanja objekta ali o trošku graditelja.

Lične i porodične prilike ranijeg vlasnika eksproprianane nekretnine uzet će se u obzir, kao i okolnosti koje mogu imati nepovoljan ekonomski učinak, kao korektiv uvećanja visine utvrđene naknade (član 47). Ovaj član reguliše ponovnu uspostavu životnog standarda ne uzimajući u obzir samo punu naknadu za izgubljenu imovinu već obezbjeđujući fleksibilnost da se naknada određuje od slučaja do slučaja u zavisnosti od ličnih okolnosti. Obavljanje poslovne aktivnosti je eksplicitno navedeno u članu 47. Zakona o eksproprijaciji, kao i zahtjevi po pitanju utjecaja na materijalnu egzistenciju.

Aneks 2 – Usporedba relevantnih zakona FBiH sa zahtjevima OP 4.12

Pitanje	Zahtjevi Zakona o eksproprijaciji FBiH	Zahtjevi OP 4.12 Svjetske banke	Razlike i mjere za prevazilaženje razlika
Izbjegavanje ili svođenje preseljenja/otkupa zemljišta na najmanju mjeru	U Zakonu o eksproprijaciji nema konkretnih odredbi; međutim, u praksi se preseljenje i eksproprijacija izbjegavaju ili svode na najmanju mjeru tokom planiranja projekata, u kontekstu nastojanja da se smanje troškovi.	Nedobrovoljno preseljenje treba izbjegavati ili svesti na najmanju mjeru kad je izvodivo, ispitivanjem svih mogućih alternativnih planova projekta.	U obzir se moraju uzeti sve alternative projekta kako bi se preseljenje/otkup zemljišta izbjegli i smanjili na najmanju mjeru.
Popis i Socio-ekonomska anketa i Akcijski plan preseljenja - APP)	Nema izričitih zahtjeva koji se odnose na provedbu ove analize socio-ekonomskog stanja ili izrade planova preseljenja. Međutim, u cilju lakšeg provođenja eksproprijacije u ranoj fazi, Zakonom FBiH je propisana izrada elaborata eksproprijacije kojim su obuhvaćeni geodetsko-katastarski plan područja eksproprijacije, spiskovi pogođenih vlasnika i nekretnina, procjena vrijednosti imovine, i druga srodne informacije (član 16.)	Popis i analiza socio-ekonomskog stanja koja se provodi za potrebe izrade APP-a provodi se u ranoj fazi izrade projekta i uz učešće osoba koje bi mogle biti obuhvaćene preseljenjem. Analiza treba uključivati informacije o (i) trenutnim korisnicima u pogođenom području (ii) karakteristike domaćinstava predviđenih za preseljenje i njihov standard života i izvor egzistencije, (iii) opseg očekivanih gubitaka i preseljenja i (iv) podatke o ugroženim grupama ili osobama.	Popis i Socio-ekonomska anketa provedeni su za potrebe ovog APP-a u skladu sa zahtjevima SB (uz elaborat eksproprijacije koji je propisan lokalnim zakonom).
Granični datum	Zakon predviđa da je granični datum na dan podnošenja prijedloga za eksproprijaciju od strane korisnika eksproprijacije nadležnoj općini.	U pravilu, granični datum je datum početka popisa. Granični datum bi također moga biti datum označavanja područja izvedbe projekta, prije popisa, pod uslovom da je provedeno efikasno javno objavljivanje informacija u području koje se označava kao i uz uslov provođenja javnog objavljivanja nakon označavanja kako bi se spriječio dalji priliv stanovništva. Osobe koje neovlašteno stupe na područje nakon graničnog datuma nemaju pravo na naknadu niti bilo kakvu vrstu pomoći za preseljenje.	Granični datum je datum zatvaranja javnog oglasa koji objavljuje JP Ceste FBiH (kao korisnik eksproprijacije) u lokalnim novinama, u kojem se svi vlasnici i korisnici obavještavaju o početku postupka eksproprijacije, graničnom datumu i kontakt osobama kojima se osobe pogođene projektom mogu obratiti za dodatne informacije. Granični datum bit će također javno objavljen na oglasnim tablama u lokalnim zajednicama i općinama te na konsultativnim sastancima uz prateće obrazloženje. Po potrebi će javni oglas biti postavljen na sva prometna mjesta u pogođenom području.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Pitanje	Zahtjevi Zakona o eksproprijaciji FBiH	Zahtjevi OP 4.12 Svjetske banke	Razlike i mjere za prevazilaženje razlika
Učešće javnosti/konsultacije sa pogođenim osobama	U nekoliko članova Zakona FBiH je propisano obavljanje/konsultacije sa vlasnicima i zainteresiranim stranama: 1) čl. 60. – poslije pravomoćnosti rješenja o eksproprijaciji, općinska služba za upravu dužna je bez odlaganja zakazati usmenu raspravu radi sporazumnog određivanja naknada za eksproprijaciju; 2) čl. 25. – poslije prijema prijedloga za eksproprijaciju općinska služba za upravu je dužna bez odlaganja obavijestiti vlasnika; 3) čl. 27. – općinska služba uprave je dužna saslušati vlasnika o činjenicama o eksproprijaciji prije donošenja rješenja o eksproprijaciji; 4) čl. 11. – u slučaju djelimične eksproprijacije općinska služba za upravu dužna je obavijestiti vlasnika o pravu da podnese zahtjev za potpunu eksproprijaciju.	Raseljene osobe treba u značajnoj mjeri konsultirati i podstaći na učešće u planiranju i provedbi preseljenja.	Moraju biti ispunjeni zahtjevi prema lokalnim zakonima, ali JP Ceste FBiH će se pored toga obratiti svim vlasnicima i korisnicima imovine radi informiranja i konsultacija, u svim fazama postupka eksproprijacije. Nacrt APP-a JP Ceste FBiH će objaviti u januaru 2016.g. a javne rasprave će biti organizirane u februaru 2016. u području izvedbe Projekta. Sve zainteresirane strane će imati priliku da dostave pitanja od interesa i mišljenja na nacrt APP-a u usmenoj i pisanoj formi. Sve pitanja koja se postave bit će pažljivo razmotrena. Zapisnici sa javnih konsultativnih sastanaka bit će objavljeni na web stranici JP Ceste FBiH. Zapisnik sa sastanka, zajedno sa datumom i spiskom učesnika bit će priložen uz konačni APP u vidu aneksa. Konačni APP bit će javno objavljen u februaru 2016.g.
Ispunjavanje uslova za naknadu (klasifikacija)	Jedina kategorija kojoj Zakon garantira naknadu je kategorija zakonitih vlasnika nekretnina, koji polažu pravo na naknadu za eksproprijaciju stambene jedinice, poslovnog objekta ili zemljišta, voćnjaka, zemljišta sa usjevima ili čak šume. Za osobe koje nemaju formalna prava na zemljište, nije predviđena naknada, osim prava da uklone objekte i odnesu materijal.	OP 4.12 SB razlikuje tri kategorije osoba koje mogu tražiti naknadu : a) Osobe koje imaju formalna prava na zemljište b) Osobe koje nemaju formalna prava na zemljište u vrijeme početka popisa, ali imaju potraživanje na to zemljište ili imovinu, pod uslovom da je to potraživanje priznato po zakonima Bosne i Hercegovine ili postane priznato putem postupka utvrđenog u APP-u c) Osobe koje nemaju prepoznatljivih zakonskih prava ili potraživanja na zemljište koje koriste	Pored zahtjeva prema lokalnim zakonima, moraju biti ispunjeni zahtjevi SB koji se odnose na druge kategorije.
Vrste i nivoi naknada	Naknada za izgubljeni imovinu daje se u naturi (zamjenjuje odgovarajućom nekretninom) ili u novcu ukoliko korisnik eksproprijacije nije u mogućnosti naći odgovarajuću nekretninu za zamjenu ili vlasnik odabere tu mogućnost. Naknada u novcu daje se u visini tržišne vrijednosti	U pogledu raseljenih osoba čija sredstva za život zavise od zemljišta treba dati prednost preseljenju koje uključuje dodjelu zemljišta. Ove strategija mogu uključiti preseljenje na državno zemljište ili privatno zemljište koje	OP 4.12 ima prednost

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Pitanje	Zahtjevi Zakona o eksproprijaciji FBiH	Zahtjevi OP 4.12 Svjetske banke	Razlike i mjere za prevazilaženje razlika
	ekspropirane nekretnine u istoj općini ili gradu. Postupak za određivanje naknade za ekspropiriranu nekretninu je hitan (član 65.). Ako se radi o eksproprijaciji nekretnina tolikog obima da se zbog toga znatan broj stanovnika mora iseliti iz kraja u kojem se ekspropirane nekretnine nalaze posebnim zakonom se mogu propisati oblici i uslovi naknade (član 59.), ukoliko je to povoljnije za vlasnika. Vlasnik nekretnine koja je u postupku eksproprijacije ima pravo na naknadu izgubljene koristi koju bi ostvario dotadašnjim načinom iskorištavanja ekspropirane nekretnine (član 54.). Domaćinstva koja su pretrpjela samo djelimični gubitak imovine pokrivena su članom 11. Stranke koje se imaju preseliti moraju biti obaviještene o pravu da zatraže potpunu eksproprijaciju.	je otkupljeno ili kupljeno za potrebe preseljenja. Kad god se ponudi odgovarajuće zemljište u zamjenu, raseljenom stanovništvu se daje zemljište koje je barem po kombinaciji produktivnog potencijala, pogodnosti lokacije i drugih faktora jednako prednostima koje je imalo oduzeto zemljište. Ukoliko zemljište nije opcija kojoj raseljena osoba daje prednost, te ukoliko bi dodjela zemljišta imala negativan utjecaj na park ili zaštićeno područje, te ukoliko nema dovoljno zemljišta po razumnoj cijeni, treba osigurati opcije koje ne uključuju dodjelu zemljišta i koje su usmjerene na zapošljavanje ili samozapošljavanje uz naknadu u novcu za zemljište i ostalu izgubljenu imovinu. Neraspoloživost odgovarajućeg zemljišta mora se Banci dokumentirati i dokazati na uvjerljiv na način. Isplata naknade u novcu za izgubljenu imovinu može biti odgovarajuće rješenje u slučaju kad su (a) sredstva za život zasnovana na korištenju zemljišta, a zemljište koje je oduzeto u okviru projekta predstavlja mali dio pogođene imovine pri čemu je preostali dio održiv kao takav (b) postoje aktivna tržišta za zemljište, stambeni prostor i radnu snagu i, raseljene osobe koriste ta tržišta, a postoji dovoljna ponuda zemljišta ili stambenog prostora; ili (c) sredstva za život nisu zasnovana na korištenju zemljišta. Naknada u novcu treba biti dovoljna da zamijeni izgubljeno zemljište i drugu imovinu u punoj zamjenskoj vrijednosti na lokalnom tržištu.	
Vrijeme davanja naknade	Naknadu treba isplatiti prije početka građevinskih radova i prije stupanja u posjed imovine.	Naknadu treba isplatiti prije početka građevinskih radova i prije stupanja u posjed imovine	Nema razlika.
Preseljenje formalnih vlasnika	Varijanta 1: Preseljenje Odgovarajuća nekretnina slične veličine i karakteristika u istoj općini ili gradu.	Varijanta 1: Preseljenje Zamjenska nekretnina jednake ili veće vrijednosti i slične produktivnosti	Varijanta 1: Preseljenje Lokalni zakoni ne obuhvataju selidbu i dodatak za prelazni period kao ni administrativne

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Pitanje	Zahtjevi Zakona o eksproprijaciji FBiH	Zahtjevi OP 4.12 Svjetske banke	Razlike i mjere za prevazilaženje razlika
	Varijanta 2: Naknada u novcu Naknada u novcu u tržišnoj vrijednosti.	+ Selidba i dodatak za prelazni period + administrativne takse Varijanta 2: Naknada u novcu Naknada u novcu u zamjenskoj vrijednosti.	takse. OP 4.12 ima prednost. Varijanta 2: Naknada u novcu Zamjenska vrijednost je veća od tržišne vrijednosti. OP 4.12 ima prednost.
Preseljenje neformalnih vlasnika građevina	Graditelj nema pravo ni na kakvu naknadu. Međutim graditelj ima pravo srušiti građevinu i uzeti građevinski materijal, inače se rušenje provodi na njegov trošak.	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na naknadu u novcu po zamjenskoj vrijednosti uz dodatne troškove selidbe i dodatak za prelazni period	OP 4.12 ima prednost.
Preseljenje neformalnih vlasnika poljoprivrednog zemljišta	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na naknadu u novcu za sva poboljšanja na zemljištu kao što su navodnjavanje, odvod, višegodišnje kulture, objekti i sl.	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na naknadu u novcu za svako poboljšanje na zemljištu kao što su navodnjavanje, odvod, višegodišnje kulture, objekti i sl.	Nema razlika
Preseljenje zakupca	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na naknadu u novcu za sva poboljšanja na zemljištu; za izgubljene usjeve, biljke, vinograde, stabla po tržišnoj cijeni	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na zamjensku vrijednost	OP 4.12 ima prednost.
Jednogodišnje i višegodišnje kulture (vlasnik, zakupac)	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na ubiranje plodova ili naknadu u novcu u tržišnoj vrijednosti.	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na zamjensku vrijednost, uključujući neformalnog vlasnika	OP 4.12 ima prednost.
Voćnjaci i vinogradi koji već imaju urod (vlasnik, zakupac)	Naknada u novcu u vidu neto prihoda za godine koje su potrebne da stabla porastu uz vrijeme potrebno za uzgoj stabala dok ne počnu davati plodove. + Naknada u novcu za tehničko drvo	Osobe pogođene Projektom imaju pravo na ubiranje plodova i na tehničko drvo i zamjensku vrijednost, uključujući neformalne vlasnike	OP 4.12 ima prednost.
Voćnjaci i vinogradi koji još nemaju urod (vlasnik, zakupac, neformalni vlasnik)	Naknada u novcu za troškove pribavljanja, zasađivanje i uzgoj ovih sadnica.	Naknada u novcu za troškove pribavljanja, zasađivanja i uzgoj ovih sadnica + vrijeme koje je potrebno za uzgoj zamjenskog voćnjaka/vinograda	OP 4.12 ima prednost.
Gubitak poslovne djelatnosti	Zamjenski prostor ili Naknada u novcu u tržišnoj vrijednosti	Zamjenski prostor ili Naknada u novcu za premještaj uz troškove selidbe	OP 4.12 ima prednost.
Izgubljena korist	Naknada u novcu za izgubljeni prihod tokom perioda preseljenja	Naknada u novcu za izgubljeni prihod tokom perioda preseljenja	Nema razlike
Ponovno uspostavljanje izvora izdržavanja /materijalne egzistencije/ i pomoć	U članu 47. se traži da se pri određivanju iznosa naknade uzmu u obzir lične i porodične prilike, kao i druge posebne okolnosti koje mogu podrazumijevati negativan ekonomski utjecaj preseljenja. Ovim se otvara mogućnost pružanja	Raseljenim osobama treba pomoći da poboljšaju prethodni životni standard, kapacitet sticanja prihoda, i nivo produktivnosti, ili da barem dostignu prethodni nivo. U OP-u 4.12 je predviđeno da plan	Nema razlika – JP Ceste FBiH će ispuniti konkretne uslove SB primjenom odredbi iz lokalnih zakona kojima je omogućeno povećanje iznosa naknade na osnovu uzimanja u obzir „ličnih i

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Pitanje	Zahtjevi Zakona o eksproprijaciji FBiH	Zahtjevi OP 4.12 Svjetske banke	Razlike i mjere za prevazilaženje razlika
	konkretna pomoći nekim domaćinstvima . Član 47. glasi: "Lične i porodične prilike ranijeg vlasnika ekspropirane nekretnine uzet će se u obzir kao korektiv uvećanja visine utvrđene naknade ako su te prilike od bitne važnosti za materijalnu egzistenciju ranijeg vlasnika, a naročito u slučaju ako je zbog eksproprijacije većeg dijela ili čitavog zemljišta ili poslovne prostorije u kojoj je raniji vlasnik obavljao dozvoljenu poslovnu djelatnost ugrožena njegova materijalna egzistencija, kao i u slučaju kad se zbog eksproprijacije članovi poljoprivrednog domaćinstva moraju seliti iz područja gdje su prebivali ili boravili."	preseljenja ili politika uključuju mjere kojima se osigurava da raseljene osobe (i) imaju na raspolaganju pomoć nakon preseljenja za prelazni period, na osnovu osnovane procjene vremena koje će im vjerovatno biti potrebno da ponovo uspostave sredstva za život i životni standard i (ii) i pruža im se razvojna pomoć uz mjere kompenzacije, kao što je priprema zemljišta, obuka i prilika za zapošljavanje.	drugih porodičnih prilika" pogođenih osoba, i dat pravni osnov za pružanje konkretne pomoći takvim osobama u skladu sa zahtjevima OP 4.12 .
Dodatna pomoć osobama pogođenim projektom	Nema posebne zakonske odredbe	Neophodno je pružiti pomoć tokom premještanja, uključujući sve vrste dodatne pomoći, s tim što posebnu pažnju treba posvetiti siromašnim i ugroženim pojedincima i grupama.	Raseljene osobe kao i ugroženi pojedinci i grupe dobit će naknadu troškova za premještanje i bit će im pokriveni svi dodatni troškovi premještanja koji su vezani za ponovno uspostavljanje materijalne egzistencije i premoštavanje perioda nakon preseljenja ili za njihovu ugroženost. OP 4.12 ima prednost.
Ugrožene grupe	Zakonom nisu predviđene nikakve posebne mjere koje se odnose na ugrožene grupe uz izuzetak mogućnosti davanja većeg iznosa naknade na osnovu „ličnih i porodičnih prilika" (član 47.) kako je opisano u prethodnom tekstu pod naslovom „ponovno uspostavljanje sredstava za život i pomoć".	Prema OP 4.12 ugroženim grupama se mora posvetiti posebna pažnja. One imaju pravo na dodatnu naknadu, pravnu pomoć tokom postupka preseljenja i pomoć tokom fizičkog premještanja. Isto tako, ove osobe imaju prednost pri zapošljavanju.	OP 4.12 ima prednost.
Rješavanje pritužbi	Protiv rješenja o eksproprijaciji dozvoljena je žalba Federalnoj upravi za geodeziju i imovinsko pravne poslove (član 30.) Činjenica da se ekspropirana imovine može koristiti samo za prvobitno predloženu namjenu je od velike važnosti za propisnu primjenu pitanja otkazivanja eksproprijaciji. U Zakonu se ne spominju zajednice domaćini.	Moraju se uspostaviti odgovarajući, dostupni i pristupačni postupci za rješavanje sporova koji nastanu iz pitanja preseljenja uz učešće treće strane; takvi mehanizmi za pritužbe trebaju uzeti u obzir postojanje sudskih sredstava i običajnih i tradicionalnih mehanizama za rješavanje sporova .	Vlasnici imovine, odnosno osobe koje su predmet nedobrovoljnog preseljenja moraju imati pravo na pritužbu tokom i nakon postupka preseljenja, u skladu sa lokalnim zakonima. Pored toga je uspostavljen i mehanizam za pritužbe vezane za Projekat na način utvrđen u OPP-u i APP-u.
Monitoring	Nije propisan konkretan način monitoringa.	Zajmoprimac je odgovoran za adekvatno praćenje i procjenu aktivnosti predviđenih u instrumentima za preseljenje.	Za monitoring će biti odgovorna JPP u skladu sa zahtjevima postavljenim u OPP-u i APP-u.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Aneks 3 – Sažetak baze podataka Popisa

Napomena: Potpuna baza podataka Popisa nalazi se u posebnom Excel dokumentu.

Lokacija (sekcija)	Katastarska općina	Broj parcele	Vrsta uticaja	Kategorija	Anketiran (da/ne)	Ukupni posjed zemljišta (m²)	% pogođenog
Gorazde (Ustikolina-Gorazde 8)	Gorazde I	3900/47	Dio pristupne ceste	Poslovni subjekti	Da	6470,00	1%
		3900/27	Dio pristupne ceste	Poslovni subjekti	Da	4882,00	0,50%
		3909	Dio oranice	Parcela	Ne	1740,00	5-10%
		3908	Dio oranice	Parcela	Ne	1147,00	5%
		4068/2	Autopraonica	Poslovni subjekti	Ne	37457,00	100%
		4090	Ljetnikovac (10m²)		Ne	40647,00	100%
Olovo (Vitelj-Olovo)	Olovske Luke	4251/1, 569, 425/2, 567/1, 570, 571/1, 576	Dio pristupne ceste	Poslovni subjekti	Da	5609,00	6%
		426	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1178,00	1%
		566/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1607,00	70%
		579	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1537,00	2%
		578	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	917,00	2%
		567/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	165,00	1%
		566/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Da	1709,00	6%
		871/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	703,00	20%
		2992	Dio pristupne ceste i dvorište	Poslovni subjekti	Da	750,00	5%
Tuzla (Šićki Brod3 - zivnice 1)	Husino	2534/1	Dio zemljišne parcelei pristupna cesta	Parcela	Ne	205,00	2%
		2535	Dio zemljišne parcelei pristupna cesta	Poslovni subjekti	Da	409,00	1%
		379	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	159,00	25%
		2993	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	550,00	1%
		2536/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	949,00	1%
		381	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	9623,00	10%
		2994/1	Dio ograde (30 m)	Parcela	Ne	2458,00	2%
		2994/2	Dio zemljišne parcele, dio ograde i pristupna cesta	Parcela	Ne	209,00	2%
		2995	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	547,00	2%
		2534/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	408,00	2%
		5655/2	Dio zemljišne parcele, ograda	Parcela	Da	243,00	2%
		5666/1	Dio zemljišne parcele i ograda	Parcela	Ne	228,00	25%
Bihać (Bihać 4- Ripač)	Bihać grad	5657	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	412,00	1%
		3413/3	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	43,00	1%
		5582	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	361,00	1%
		5577	Dio zemljišne parcele	Parcela	Da	161,00	2%
		5575	Čitava parcela	Parcela	Ne	271,00	100%
		3430	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	309,00	1%
		5565	Čitava parcela	Parcela	Ne	130,00	100%

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

		5576	Čitava parcela i kuća	Parcela	Ne	1224,00	100%
		5572	Čitava parcela i kuća	Kuća	Da	246,00	100%
		5573	Čitava parcela i kuća	Kuća	Da	401,00	100%
		6655	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1196,00	0,50%
		3433/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	267,00	0,50%
		6658	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	146,00	25%
		6659	N/a	Parcela	Ne	144,00	N/a
		9666/3	Dio zemljišne parcele i pristupna cesta	Poslovni subjekti	Da	163,00	3%
		9666/5	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	11939,00	2%
		3426	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	576,00	0,50%
		3337/1	Dio zida (30 cm)	Parcela	Ne	209,00	1%
		5655/3	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	104,00	0,50%
		6662	Čitavo zemljište	Parcela	Ne	2,00	100%
		3338	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	364,00	1%
		6661	Čitavo zemljište	Parcela	Ne	78,00	90%
		6656	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1698,00	4%
		5564/1	N/a	Parcela	Ne	202,00	N/a
		6652	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	255,00	3%
		5574/1	Čitava kuća	Kuća	Da	259,00	100%
		3433/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	369,00	5%
		6650	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	419,00	2%
		5656	Čitava kuća	Kuća	Da	392,00	100%
		6660	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	51,00	90%
		6651	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1213,00	3%
		6657	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	231,00	4%
		9666/4	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	326,00	4%
		5563	Dio zemljišne parcele	Poslovni subjekti	Da	316,00	4%
		5564/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Da	5,00	1%
		3429/1	Trotoar	Parcela	Ne	218,00	2%
		3427	Trotoar	Parcela	Ne	613,00	1%
		5562	N/a	Parcela	Ne	303,00	N/a
		3413/2	Trotoar	Parcela	Ne	145,00	1%
		3434	Čitava kuća	Kuća	Da	43,00	100%
		3429/3	Trotoar	Parcela	Ne	11,00	50%
		3429/2	Trotoar	Parcela	Ne	258,00	0,50%
		5570	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	344,00	0,50%
		5567	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	617,00	20%
		5574/3	Čitava kuća	Kuća	Da	126,00	100%
		837	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1096,00	8,03
		839	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	831,00	0,84
		844/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	2911,00	11,34
Komar - sekcija 1 (Donji Vakuf 1- Turbe)	Komar	844/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	3500,00	11,26
		847	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	3374,00	9,28
		857	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	456,00	25,22
		858/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	111,00	12,61
		861	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	724,00	4,83
		862	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	382	100,00
		867/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	703	6,12
		869	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	330	100,00
		2573, 868	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	N/a
		500	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	2823	7,30

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

		502	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	4963	6,55
		503	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	6309	5,91
Komar - sekcija 2 (Donji Vakuf 1- Turbe)	Komar	708	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	4167	10,75
		708	Dio zemljišne parcele	Parcela		980	45,71
		709	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	695	90,36
		710	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1045	70,53
		711	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1870	37,43
		713	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	500	63,00
		715	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	805	8,20
		719	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	2228	36,04
		719	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	2867	28,01
		725	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	925	29,84
		725	Dio zemljišne parcele	Parcela		4615	5,98
		726	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1605	11,53
		898	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	970	33,40
		901	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	838	49,76
		901	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	202	206,44
		911	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	3995	2,80
		904	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	10412	0,92
		2241/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	129017	0,07
		2243	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	605	5,87
		2343/50	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	600	12,17
Komar - sekcija 3 (Donji Vakuf 1- Turbe)	Varošluk	2369/9	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	640	8,75
		2369/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	181473	0,06
		2370/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	9200	21,64
		2371	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	5820	0,86
		2371	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	5820	0,86
		2373	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	3906	1,89
		2373	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	3906	1,89
		2333, 2388	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	N/a
		965/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	N/a
		1009/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	N/a
		987/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	N/a
Kamenica (Granica BiH/RH (Izačić-Bihać)	Kralje	2557	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1266,00	
		2507	Ograda, kapija, bunari	Parcela	Ne	497,00	8%
		2524	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1636,00	1%
		2523/2	Ograda	Parcela	Ne	815,00	3%
		2571/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	270,00	5%
		2509	Ograda, kapija	Parcela	Ne	389,00	5%
		2576	Bunar	Parcela	Ne	1323,00	3%
		2572/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	628,00	15%
		2575/4	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	236,00	3%
		2575/3	Ograda	Parcela	Ne	393,00	1%
		2573	Dio zemljišne parcele	Parcela	Da	831,00	3%
		2505/3	Ograda	Parcela	Ne	212,00	3%
		2511	Ograda, kapija	Parcela	Ne	338,00	7%
		2500/8	Ograda	Parcela	Ne	227,00	3%
		2500/4	Ograda	Parcela	Ne	170,00	5%

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

		2551/4	Ograda	Parcela	Da	11,00	50%
		2551/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Da	1360,00	1%
		2500/2	Ograda	Parcela	Ne	947,00	3%
		2500/1		Parcela	Ne	1455,00	2%
		2496/3	Ograda	Parcela	Ne	788,00	1%
		2565		Parcela	Ne	834,00	10%
		2518/4	Pristup	Parcela	Da	272,00	30%
		2518/1	Pristup	Parcela	Da	703,00	3%
		2503	Ograda	Parcela	Ne	539,00	3%
		2502/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	110,00	5%
		2501/2	Ograda	Parcela	Ne	36,00	20%
		2519/1	Pristup	Poslovni subjekti	Ne	9647,00	3%
		2521/1	Ograda	Parcela	Ne	2157,00	5%
		2533/1	Ograda	Parcela	Ne	3136,00	1%
		2499/2	Ograda	Parcela	Ne	783,00	5%
		2498/2	Ograda	Parcela	Ne	400,00	3%
		614/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	11408,00	1%
		614/3	Dio ograde	Parcela	Ne	5097,00	1%
		2501/1	Ograda, kapija	Parcela	Ne	368,00	1%
		2532	Ograda, kapija	Parcela	Ne	409,00	2%
		2529	Kapija	Parcela	Da	176,00	1%
		2490/1	Ograda	Parcela	Ne	389,00	1%
		2492	Ograda	Parcela	Ne	184,00	5%
		2496/2		Parcela	Ne	828,00	10%
		2489/2		Parcela	Ne	56,00	3%
		2564	Ograda	Parcela	Ne	552,00	3%
		2561/2	Ograda	Parcela	Ne	650,00	1%
		2533/5	Ograda	Parcela	Ne	38,00	50%
		2518/2		Parcela	Da	369,00	2%
		2556/2	Ograda	Parcela	Ne	79,00	50%
		2528	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	613,00	1%
		2506	Ograda	Parcela	Ne	682,00	4%
		2533/3	Eksproprijacija štale	Parcela	Ne	895,00	1%
		2519/3	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	28,00	1%
		2502/1	Ograda, kapija	Parcela	Ne	242,00	3%
		2489/3	Eksproprijacija trgovine	Parcela	Da	1216,00	20%
		2489/1	Bunar, ograda	Parcela	Ne	30,00	1%
		2559		Parcela	Ne	503,00	1%
		2487	Kapija	Parcela	Ne	498,00	1%
		2499/1	Eksproprijacija bunara	Parcela	Ne	264,00	8%
		2561/1	Kapija	Parcela	Ne	248,00	1%
		2561/3		Parcela	Ne	26,00	1%
		2577	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	856,00	3%
		1698/3	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	220	5%
		1701	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	580	Nema
		1704	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	432	45%
		1719	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1004	2%
Čapljina (Tasovići- Čapljina)	Tasovići	1850/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1186	2%
		1858/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	777	2%
		1857/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	197	7%
		1873/1	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	480	1%

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

		1868/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1728	1%
		1867/3	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	392	1%
		N/a	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	Nema	Nema
		N/a	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	Nema	Nema
		2349	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	2%
		2350	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	1%
		2351	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	1%
		2353	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	5%
		2352	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	1%
		2354	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	1%
Mostar	Mostar 1	2355	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	N/a	2%
Mala Lisa (Skokovi- Srbijani)	Cazin - Čoralići	658/2	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1920	10%
		658/3	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	755	8%
			Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1660	
		1978	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	365	5%
		1966/4	Dio zemljišne parcele, ograda	Parcela	Ne	3102	3%
		1996	Dio zemljišne parcele, pristup	Parcela	Ne	819	1%
		1979/2	Dio zemljišne parcele, pristup	Parcela	Ne	500	5%
		1997/11	Dio zemljišne parcele, pristup	Parcela	Ne	837	1%
		1970/2	Dio zemljišne parcele, ograda	Parcela	Ne	2175	1%
			Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	1660	Nema
	Cazin - Slatina	354	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	7897	3%
	Cazin - Čoralići	1979/21	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	361	5%
		1979/6	Dio zemljišne parcele	Parcela	Ne	347	8%

Aneks 4 – Socio-ekonomske ankete

UPITNIK ZA PRIVREDNE SUBJEKTE

Upitnik broj	
--------------	--

Datum anketiranja:

Ime i prezime anketara:

Općina:

Lokalitet:

Adresa:

Katastarske oznake čestice:

Fotografija imovine (broj):

1. OPŠTI PODACI O ANKETIRANOJ OSOBI (PREDSTAVNIKU PRIVREDNOG SUBJEKTA)

1.1. Ime i prezime anketirane osobe:

1.2. Pozicija anketirane osobe u privrednom subjektu:

1.3. Etnička pripadnost:

1.4. Kontakt telefon:

2. OPŠTI PODACI O POGOĐENOM PRIVREDNOM SUBJEKTU

2.1. Vrsta djelatnosti koja se obavlja:

2.2. Godina osnivanja subjekta:

2.3. Vlasnik (suvlasnik):

2.4. Pravni oblik privrednog subjekta (d.o.o., d.d., s.z.r.):

2.5. Privredni subjekt je zakonski registrovan: DA / NE

2.6. Da li je objekat u kojem se obavlja djelatnost legalizovan? DA / NE

(ako ne, objasniti _____)

2.7. Koliko je zaposlenih radnika na neodređeni period: _____; na određen period: _____

3. PODACI O POSLOVANJU

3.1. Prosjek za posljednje tri godine

Ukupan prihod (KM godišnje)

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

--

U slučaju da se ne posluje tri godine, dati podatke o posljednjoj godini

4. KOMPENZACIJA

4.1 Šta pretpostavljate da bi mogli biti Vaši osnovni problemi ukoliko budete pogođeni projektom?

Gubitak mušterija (posla)		Ometanje biznisa zbog radova		Oštećenje opreme		Ostalo (navesti):	

(1: najvažnije, 2 slijedeće po važnosti, itd. – o: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

4.2 Šta bi bila najbolja kompenzacija za vas?

UPITNIK ZA DOMAĆINSTVA

Upitnik broj	
--------------	--

Datum anketiranja:

Ime i prezime anketara:

1. OPŠTI PODACI O POGOĐENOM DOMAĆINSTVU

1.1. Lokalitet:

1.2. Općina:

1.3. Katastarske oznake čestice:

1.4. Ime i prezime anketirane osobe:

1.5. Etnička pripadnost:

1.6. Kontakt telefon:

1.7. Pogođeno cijelo zemljište: Da/ Ne

1.8. Ako ne, specificirati površinu nepogođenog dijela : m²

2. OPŠTI PODACI O POGOĐENOM POSJEDU (ZEMLJIŠTU)

2.1. Ukupna površina: m²

2.2. Lokacija katastarskih parcela, ukupnog broja po lokaciji i katastarskih podataka

Lokacija	Ukupan broj	Broj katastarske parcele	Trenutna upotreba
----------	-------------	--------------------------	-------------------

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

	kat. parcela		Obilježiti ono što stoji
1.			Pretežno stambeni prostor Pretežno poljoprivreda Šuma Pašnjak Pretežno poslovni prostor Ne koristi se
2.			Pretežno stambeni prostor Pretežno poljoprivreda Šuma Pašnjak Pretežno poslovni prostor Ne koristi se

3. POLJOPRIVEDNE AKTIVNOSTI

3.1. Primijećeni usjevi za vrijeme anketiranja: _____

3.2. Višegodišnji / godišnje vrste: _____

3.3. Ako višegodišnje: Godina/e sadnje: _____

3.4. Prosječan prinos, prema navodima poljoprivrednika: _____ (navesti jedinicu mjere)

3.5. Ukupan posjed zemljišta, uključujući ovu parcelu i druge: _____ hektara
Uključuje njive, pašnjake, šumu, neobrađivo i nekorišteno zemljište – svo zemljište dostupno poljoprivredniku bez obzira na vlasništvo

3.6. Od čega je obrađivano ove godine: _____ hektara

4. OPŠTI PODACI O POGOĐENOM OBJEKTU

4.1. Kuća: DA/NE _____

4.2. Stan u većoj kući: DA/NE _____

4.3. Stan u zgradi: DA/NE _____

4.4. Vikendica: DA/NE _____

4.5. Vanjske dimenzije (glavnog objekta) m x m

4.6. Godina gradnje: _____

4.7. Stanje (glavnog objekta):

Eksterijer:
Enterijer:
1: *novo ili veoma dobro*
2: *dobro*
3: *loše*
4: *neupotrebljivo*

4.8. Pomoćni objekti	4.9. Izgrađeno od čvrstog materijala
Ljetna kuhinja	DA NE
Garaža	DA NE
Ostava	DA NE
Štala	DA NE

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Drugo (specificirati):		DA NE
Drugo (specificirati):		DA NE
Drugo (specificirati):		DA NE

Obilježiti polje koje stoji

5. VLASNIŠTVO

5.1. Vlasnik: Da NE

5.2. Korisnik: Da NE

5.3. Podaci o vlasništvu		
Vlasništvo u cijelosti upisano u grunt		
Proces legalizacije u toku		U kojoj je fazi legalizacija:
Formalni zakup javne imovine		Vlasnik:
Formalni zakup privatne imovine		Vlasnik (kontakt informacije):
Neformalno korištenje		Vlasnik (kontakt informacije):
U potpunosti neformalno		Na koji način je korisnik stupio u posjed navedenog zemljišta?
Zajedničko vlasništvo Da / Ne		Ako da, navesti ostale vlasnike:

Obilježiti polje koje stoji

6. OPŠTI PODACI O ČLANOVIMA POGOĐENOG DOMAĆINSTVA

6.1. Informacije o članovima domaćinstva koja žive tu

	Ime i prezime	Srodstvo sa Glavom domaćinstva	Godina rođenja	Spol		Zanimanje	Obrazovanje (stručna sprema)
1	GD	GD		M	Ž		
2				M	Ž		
3				M	Ž		
4				M	Ž		
5				M	Ž		

7. RANJIVOST

7.1 Da li iko od članova domaćinstva pati od sljedećih problema	7.2. Socijalna primanja (da ili ne, ako da koja vrsta pomoći)
Tjelesni invaliditet	
Mentalni hendikep	
Hronična bolest koja zahtijeva redovitu liječničku pomoć	
Hronična bolest koja zahtijeva bolničko liječenje	

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Nezaposleni ili bez redovitih prihoda		
Starije i / ili starije i samohrane osobe		
Član etničke manjine (npr. Roma)		
Drugi problem (navesti)		

Navesti broj pogođenih članova domaćinstva u drugoj koloni

8. POGOĐENO DOMAĆINSTVO (STANOVANJE)

8.1. Koliko dugo živite ovdje:

8.2. Gdje ste živjeli ranije:

8.3. U kojim ste se uslovima ovdje uselili:

9. SOCIO-EKONOMSKI PODACI O POGOĐENOM DOMAĆINSTVU

9.1. Ukupni prihod domaćinstva

U koju od navedenih kategorija pripada ukupan mjesečni prihod cijelog vašeg domaćinstva:	
Manje od 500 KM	
Od 500 do 1,000 KM	
Od 1,000 do 1,500 KM	
Više od 1,500 KM	

U slučaju da više članova porodice privređuje u domaćinstvu, molimo Vas da date zbirni pregled

Koji su Vaši osnovni izvori prihoda od ponuđenog:			
Plate		Penzije	
Vlastita poljoprivredna proizvodnja		Vladina ili druga pomoć	
Privatan biznis		Ostalo (navesti):	
Doznake		Ostalo (navesti):	

(1: najviše, 2 sljedeće po važnosti, itd. – o: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

9.2. Da li ste zadovoljni sa Vašim ekonomskim prilikama:

Veoma zadovoljan	
Zadovoljan	
Niti zadovoljan niti nezadovoljan	
Nezadovoljan	
Veoma nezadovoljan	

Obilježiti polje koje stoji

10. PRESELJENJE

10.1. Šta pretpostavljate da bi mogli biti Vaši glavni problemi ukoliko budete pogođeni projektom?

Gubitak žetve			Gubitak društvenih veza			Gubitak zemljišta			Drugo (specificirati):		
Muški član domaćinstva											
Ženski član domaćinstva											

(1: najvažnije, 2 sljedeće po važnosti, itd. – o: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

11. KOMPENZACIJA

11.1. Zamjenska kuća (preseljenje u drugu kuću u nepogođeno područje) DA/NE

10.2. Molimo da navedete šta bi Vam bilo najveći faktor u odabiru mjesta preseljenja (molimo rang)?

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

	Blizina škole	Blizina zdravstvene ustanove	Blizina rodbine	Blizina društvenih mreža	Blizina radnog mjest
Muški član domaćinstva					
Ženski član domaćinstva					
	Drugo (specificirati):	Drugo (specificirati):	Drugo (specificirati):	Drugo (specificirati):	Drugo (specificirati):
Muški član domaćinstva					
Ženski član domaćinstva					

(1: najvažnije, 2 slijedeće po važnosti, itd. – 0: zanemarljivo malo ili nije primjenjivo)

10.3. Kompenzacija u gotovini? DA/NE

10.4 Posjedujete li drugu kuću u koju se možete preseliti? DA/NE

UPITNIK ZA ZEMLJOPOSJEDNIKE

Upitnik broj	
--------------	--

Datum anketiranja:

Ime i prezime anketara:

Općina:

Lokalitet:

Adresa:

Katastarske oznake čestice:

Fotografija imovine (broj):

Pogođena cijela parcela: Da/ Ne

Ako ne, specificirati površinu nepogođenog dijela : m²

1. OPŠTI PODACI O ANKETIRANOJ OSOBI

1.1. Ime i prezime anketirane osobe:

1.2. Vlasnik ili korisnik zemljišnog posjeda:

1.3. Etnička pripadnost:

1.4. Kontakt telefon:

2. OPŠTI PODACI O POGOĐENOM POSJEDU (ZEMLJIŠTU)

2.1. Lokacija katastarskih parcela, ukupnog broja po lokaciji i katastarskih podataka

Lokacija	Ukupan broj kat. parcela	Broj katastarske parcele	Trenutna upotreba <i>Obilježiti ono što stoji</i>
1.			Obradivo zemljište Šuma Pašnjak Ne koristi se

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

2.			Obradivo zemljište Šuma Pašnjak Ne koristi se
----	--	--	--

3. VLASNIŠTVO

3.1. Vlasnik: Da Ne

3.2. Korisnik: Da Ne

3.3. Podaci o vlasništvu		
Vlasništvo u cjelosti upisano u grunt		
Proces legalizacije u toku		U kojoj je fazi legalizacija:
Formalni zakup javne imovine		Vlasnik:
Formalni zakup privatne imovine		Vlasnik (kontakt informacije):
Neformalno korištenje		Vlasnik (kontakt informacije):
U potpunosti neformalno		Na koji način je korisnik stupio u posjed navedenog zemljišta?
Zajedničko vlasništvo Da / Ne		Ako da, navesti ostale vlasnike:

Obilježiti polje koje stoji

4. POLJOPRIVEDNE AKTIVNOSTI

4.1. Primjećeni usjevi za vrijeme anketiranja: _____

4.2. Višegodišnji / godišnje Vrste: _____

4.3. Ako višegodišnje: Godina/e sadnje: _____

4.4. Prosječan prinos, prema navodima poljoprivrednika: _____ (navesti jedinicu mjere)

4.5. Ukupan posjed zemljišta, uključujući ovu parcelu i druge: _____ hektara
 Uključuje njive, pašnjake, šumu, neobrađivo i nekoršteno zemljište – svo zemljište dostupno poljoprivredniku bez obzira na vlasništvo

4.6. Od čega je obrađivano ove godine: _____ hektara

5. RANJIVOST

5.1. Da li prodajete usjeve _____

5.2. Ako da, koliko godišnje ostvarite prihoda od prodaje usjeva : _____

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

5.3. Da li koristite usjeve za vlastite potrebe (konzumacija) _____

5.4. Da li ste imali planove za pogođeni dio posjeda? DA ili NE

5.5. Ako DA, šta ste namjeravali raditi? _____

6. KOMPENZACIJA

6.1. Kompenzacija u gotovini? DA/NE

6.2. Da li biste preferirali zamjenu zemljište za zemljište? DA/NE

6.3 . Da li biste kupili drugu nekretninu umjesto ovog zemljišnog posjeda? DA/NE

Aneks 5 – Pismo obavijesti o Socio-ekonomskom anketiranju dostavljeno ispitanicima

Datum: /izbrisano/
Reg.br: /izbrisano/

Predmet: Obavijest o anketi

Poštovani/a,

Obavještavamo Vas da se vrši popis i anketiranje stanovništva koje se nalazi na ili u blizini dionica predviđenih za izgradnju ili rekonstrukciju u sklopu Projekta „Modernizacija cesta Federacije Bosne i Hercegovine“.

Anketiranje i popis će se vršiti u ime JP Ceste Federacije Bosne i Hercegovine u svrhu što boljeg planiranja navedenog Projekta.

Svrha ankete je da se prikupe socio-ekonomski podaci o porodicama i pojedincima koji žive ili rade na posjedima koji će biti obuhvaćeni izgradnjom dionice, kako bi se uspostavio što pravedniji sistem preseljenja i otkupa imovine i kako bi JP Ceste Federacije Bosne i Hercegovine moglo bolje da planira svoje aktivnosti u tom pravcu.

Napominjemo da podaci iz ankete neće biti upotrebljeni u svrhu određivanja da li će ili neće neko lice steći pravo na kompenzaciju, ili bilo kakva druga prava, niti će podaci biti upotrebljeni u svrhu utvrđivanja vrijednosti zemlje, kuća ili bilo koje druge imovine.

U slučaju dodatnih pitanja, molimo kontaktirajte kontakt naveden u nastavku teksta.

Unaprijed se zahvaljujemo na saradnji.

Kontakt osoba: /izbrisano/

Kontakt telefon: /izbrisano/

E – mail adresa: /izbrisano/

Aneks 6 – Sažetak baze podataka socio-ekonomskog anketiranja

Napomena: Potpuna baza podataka socio-ekonomskog anketiranja nalazi se u posebnom Excel dokumentu.

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Domaćinstva

Lokacija	Broj parcele	Broj upitnika	Datum ankete	Ukupna površina parcele	Pogođeni dio posjeda u m² i %	Broj članova domaćinstva	Ranjivost (invalid, hronični bolesnik, samohrani roditelj, stare osobe, djeca..)	Prosječni godišnji prihod (kategorija)
Bihać-Grad Bihać	5577	A2	04.12.2015	161	2%	x	x	x
Bihać-Grad Bihać	5575	A4	11.12.2015	271	100%	4	Jedan zaposlen	1.000-1.500 KM
Bihać-Grad Bihać	5572	A5	04.12.2015	246	100%	1	Visok pritisak	0-500 KM
Bihać-Grad Bihać	5573	A6	04.12.2015	401	100%	1	Visok pritisak, reuma, moždani udar	0-500 KM
Bihać-Grad Bihać	5574/1. 5574/3	A8	04.12.2015	385	100%	3	x	0-500 KM
Bihać-Grad Bihać	next to 5656	A9	04.12.2015	N/a	N/a	3	Nezaposlen	0-500 KM
Bihać-Grad Bihać	5564/2, 5565	A11	04.12.2015	130	5565 (100%)	4	x	500-1.000 KM
Bihać-Grad Bihać	3434	A13	04.12.2015	43	100%	2	Mentalni invalid, nezaposlen	0-500 KM

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Zemljišne parcele

No .	Lokacija	Broj upitnika	Broj parcele	Nacionalnost vlasnika/korisnika	% zemljišta planiranog za eksproprijaciju	Pomoćni objekti	Korištenje zemljišta	Primjeđeni usjevi za vrijeme anketiranja	Prosječni prinos	Korištenje usjeva	Ako je za komercijalne svrhe, prihod od prodaje prinosa	Životinje	Preferirana kompenzacija
1	Goražde - Vitkovići	A1	3908, 3909	Bošnjak	20%	Ne	Vlastite potrebe	Da (povrće i voćke)	x	Porodične potrebe	x	x	Zamjensko zemljište

Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

Poslovni subjekti

Br.	Lokacija	Broj parcele	Vrsta aktivnosti	Godina osnivanja	Legalan objekat	Prosječni godišnji prihod	Broj zaposlenika	Mogući uticaji (gubitak kupaca, itd.)	Očekivan spriječen pristup (da/ne)?	Preferirana kompeznacija
1	Goražde-Vitkovići	3900/47	Prevoz i benzinska pumpa	1997	Da	2.500.000,00 KM	26	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	n/a
2	Goražde-Vitkovići	3900/27	Recikliranje metala i nemetala	1997	Da	n/a	13	Ometanje posla zbog izvođenja radova, oštećenje ograde	Da	n/a
3	Olovo-Olovske Luke	4251/1, 569, 425/2, 567/1, 570, 571/1, 576	Proizvodnja, prodaja i servis	1998	Da	7.800.00,00 KM	n/a	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova, oštećenje ograde	Da	n/a
4	Tuzla-Husino	2992	Ugostiteljstvo	1997	Ne (legalizacija u procesu)	n/a	1	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	Novac
5	Tuzla-Husino	2535	Ugostiteljstvo	1999	Ne (legalizacija u procesu)	1.500,00 KM	2	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova, dio zgrade	Da	Nekretnina
6	Bihać-Grad Bihać	5655/2	Frizerski salon (trenutno ne radi)	n/a	Ne	n/a	n/a	n/a	n/a	Legalizacija objekta
7	Bihać-Grad Bihać	5577	Prodaja	n/a	Da	n/a	2	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	n/a
8	Bihać-Grad Bihać	9666/3	Prodaja	1995	Da	n/a	13	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	n/a

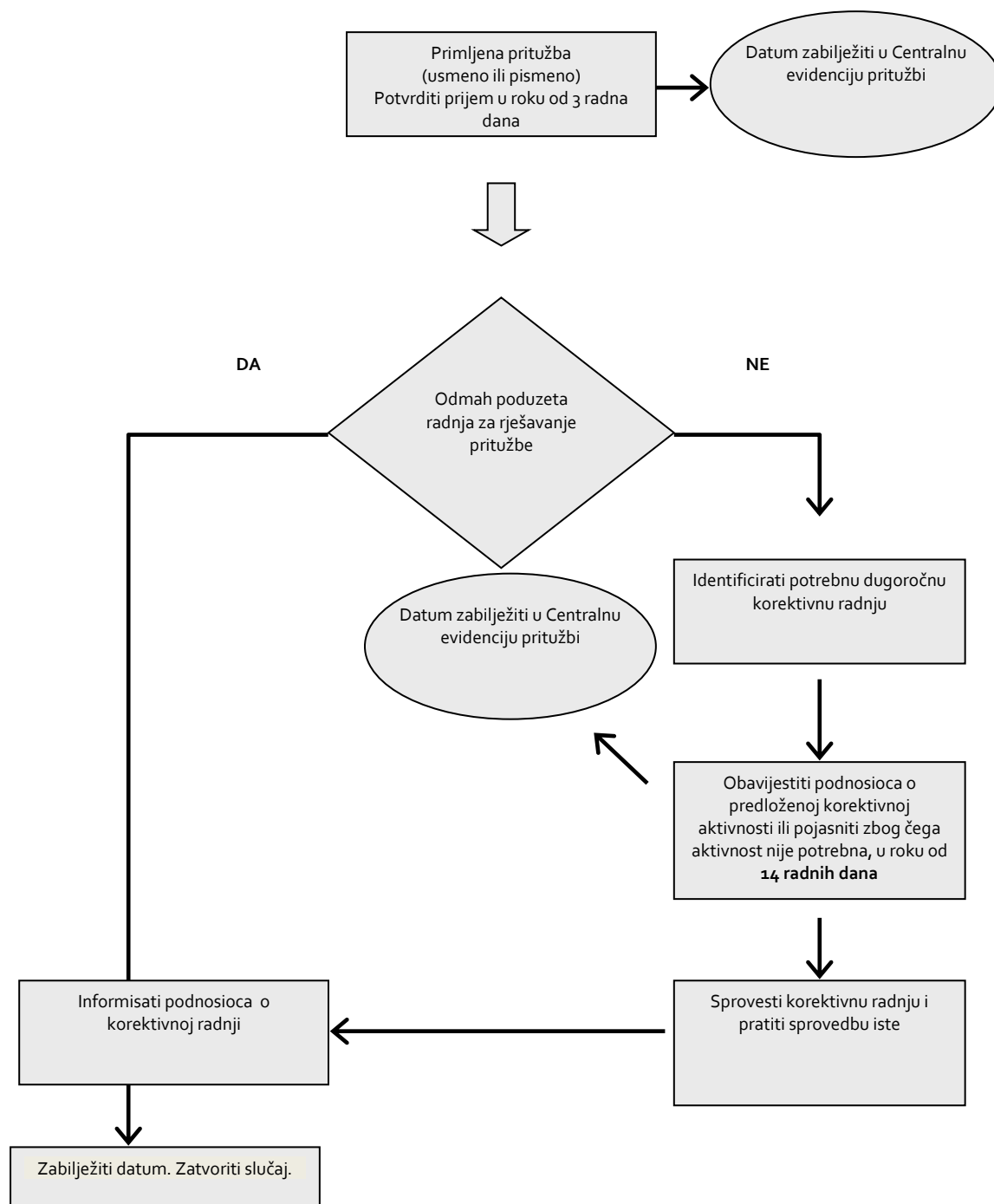
Projekt modernizacije cestovnog sektora Federacije Bosne i Hercegovine
 Akcijski plan preseljenja za pod-projekte

9	Bihać- Grad Bihać	5563	Prodaja	2000	Da	n/a	2	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	n/a
10	Bihać- Grad Bihać	5564/2	Grafička radnja	1999	Da	60.000,00 KM	2	x	Da	n/a
11	Bihać- Kamenica	2573	Automehaničar	2004	Da	10.000,00 KM	1	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	Novac
12	Bihać- Kamenica	2551/2	Proizvodnja blokova	1999	Da	n/a	2	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	Novac
13	Bihać- Kamenica	2518/4	Prodaja vozila	1997	Da	n/a	2	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	Novac
14	Bihać- Kamenica	2518/1	Agronomski sektor	2013	Da	n/a	2	Gubitak kupaca, ometanje posla zbog izvođenja radova	Da	n/a
15	Bihać- Kamenica	2529	Ugostiteljstvo	2014	Da	n/a	2	Gubitak kupaca	Da	n/a
16	Bihać- Kamenica	2518/2	Trgovina	2004	Da	n/a	3	Buka	Da	n/a
17	Bihać- Kamenica	2489/3	Trgovina	2000	Da	500.000,00 KM	3	Gubitak kupaca (posla)	Da	n/a
18	Bihać- Kamenica	Između 2564 and 2561/1	Auto servis	2003	Da	150.000,00 KM	6	Gubitak kupaca	Da	Novac
19	Bihać- Kamenica	n/a	Stolarija	2007	Da	n/a	3	x	Da	x

Aneks 7 – Obrazac za formalni zahtjev pristupu informacijama

ZAHTJEV ZA PRISTUP INFORMACIJAMA
Ime i prezime podnosioca zahtjeva
Adresa
Telefon/telefaks/e-mail
Datum
JP CESTE FBiH Adresa: Terezija 54 71000 Sarajevo T: +387 33 250 370 F: +387 33 250 400
PREDMET: ZAHTJEV ZA PRISTUP INFORMACIJAMA Na osnovu <i>Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH</i> , tražim da mi omogućite pristup informaciji/ama:
(Tačno navesti koju informaciju tražite i opisati je što je moguće preciznije).
Zaokružite način na koji želite pristupiti informacijama:
a. neposredan uvid,
b. umnožavanje informacije,
c. slanje informacije na kućnu adresu,
d. slanje informacije elektronskim putem – mail-om (ukoliko je moguće).
Podnosilac zahtjeva
Napomena: prvih deset strana umnožavanja materijala standardnog formata je besplatno, a za sve druge tražene informacije s većim brojem strana podnosilac zahtjeva plaća unaprijed.

Aneks 8 – Dijagram toka za obradu pritužbi

Aneks 9 – Obrazac za pritužbe

Broj protokola:		
Ime i prezime (<i>po izboru</i>)		
Kontakt informacije Molimo označite kako želite biti konkatirani (pošta, telefon, e-mail).	☐ Poštom: Dostavite Vašu adresu: _____ ☐ Telefonom: _____ ☐ E-mailom: _____	
Preferirani jezik komunikacije	☐ Bosanski / srpski / hrvatski ☐ Engleski (ako je moguće)	
Opis događaja zbog kojeg se žalite	Šta se dogodilo? Gdje se to dogodilo? Ko je to učinio? Koji je rezultat problema?	
Datum događaja / pritužbe		
	☐ Jednokratni događaj / pritužba (datum: _____) ☐ Događilo se više od jedanput (koliko puta? _____) ☐ U tijeku (trenutno postoji problem)	
Šta biste željeli da se dogodi?		

Potpis: _____

Datum: _____

Dostaviti na sljedeću adresu:
 Jedinica za implementaciju projekta
 Projekt modernizacije cestovnog sektora FBiH
 Rukovoditelj Jedinice za implementaciju projekta
 JP Ceste FBiH
 Adresa: Terezija 54
 71000 Sarajevo
 T: +387 33 250 370
 F: +387 33 250 400
 E-mail: zalbena@jpcfbih.ba

Aneks 10 – Konsultativni sastanci, ključna pitanja i zaključci

Datum sastanka: /naknadno dopuniti/

Mjesto održavanja sastanka: /naknadno dopuniti/

Broj učesnika: /naknadno dopuniti/

Ključna pitanja i zaključci

Ključna pitanja:

- /naknadno dopuniti/
- /naknadno dopuniti/
- /naknadno dopuniti/.

Zaključci sastanka:

- /naknadno dopuniti/
- /naknadno dopuniti/
- /naknadno dopuniti/.